

FTSK

Barlangkutató Szakosztály

JELENTÉSE

1980

A tartalomból:

1. Egerszögi Szabadság-bg.
2. Danca-barlang Égerszög
3. Látó-h.- Francia-b.-Rémó -bg.
4. Összefoglalás /Kraus/
5. Dorogi Hungária Mészüzem kőfejtőjének
270-m-es szintjén levő I. és II. bg.
6. Vértes /Horváth J./
7. Hosszuhegyi Háromlyuku Zsomboly
8. Solymári-ördöglyuk
9. Kiállítás
10. Ismeretterjesztés
11. Kapcsolatok
12. Sport /verseny/

Budapest, 1981 január 29

Vidics Zoltánné

É G E R S Z Ö G - A G G T E L É K I - H .

S Z A B A D S Á G - B A R L A N G

Az F T S K Barlangkutató Szosztály
kutató-tevékenysége 1980-ban.

A Szabadság-barlangban husvétkor "komolyabban" körülnéztünk, a Pokol jelenlegi végpontján. Ismételten szembetűnő volt a járatszint hirtelen emelkedése. Itt kezdődik a Kis-kuszoda. Megbontottuk a mésztufa-kéreggel bevont talajt és a következőket figyeltük meg:

Megfigyelések: A mésztufa-kéreg alatt nem kőzet, hanem agyagos, kavicsos és faszenes kitöltés. A másfél méter magas kitöltésben három fő fázist lehet megkülönböztetni, mely egymástól mésztufa-kéreggel van elválasztva. A legalsó, tehát a legrégebben lerakódott réteg; egyöntetű agyag kevés soderral keverve, rajta 4-6 cm-es mésztufa-réteg. Erre települ rá a következő fázis, amely kb. egyenlő arányban tartalmaz; agyagot és kavicsot, továbbá a kitöltés kb. 2-3 %-a faszén. Természetesen erre is mésztufa került, amely 5-7 cm vastag. A következő harmadik réteg már majdnem tiszta agyag, csak kis mértékben található benne kavics és faszén egyáltalán nincs benne. Ezt lezáróan 7-11 cm vastag a mésztufa kéreg, mely a tetején medencéket alkot. A medencék szárazak és 4-5 cm mélyek.

A Kis-kuszodában a talaj befelé haladva kissé emelkedik egészen a mögötte lévő terem végéig. A továbbiakban a járat már nem járat. Befelé, kissé lefelé irányuló el-laposodó, a főte hirtelenebbül lefelé irányuló. A járat jobb és baloldalán a talajt a főtével összekötő cseppkő oszlopocskák vannak. A cseppkő oszlopocskákon jól kivehető hegyes kalcit-kristályocskák vannak.

Vidics Zoltánné

Tervezések:

Tekintettel arra, hogy a Kis-kuszida elejének megbontása nem okozott különösebb nehézséget, tervezni kezdtük a további bontását. Természetesen a továbbjutás reményével. Néhány alkalommal, egy-egy napos bontást végeztünk de a munka így nem haladt megfelelőem, felmerült a földalatti tábor szervezésének kérdése./szükségessége/. A tábort augusztus hónapra terveztük. A tábor helyének közvetlenül a Kis-kuszoda előtti szakaszt választottuk, melyről később kiderült, hogy mégsem felel meg. Így eldöntöttük, hogy az 1960-ban szervezett földalatti tábor helyén rendezkedünk be. A táborhely megközelítése nem éppen sztrádán történik, így igyekeznünk kellett a tábor felszerelését minimumra kiszámítani. A Szükséges felszerelések és szerszámok beszállítását egy előzetes lemenetellel kívántuk megoldani.

T Á B O R

Jelentés az égerszögi Szabadság-barlang 1980-évi nyári kutató-táboráról.

A kutatótábort augusztus 8-20.-ig rendeztük 9-fő részvételével.

Táborhely a barlang feletti kutatóházunk.

A tábor vezetője: Frecska József volt.

A táboron résztvevő kilenc ember összesen 96 munkanapot töltött el és dolgozott végig férfiasan.

Augusztus 9.-én a földalatti tábor felszerelésének leszállítása, majd 10.-én a kutató-csoporttal a további felszerelés szállítása történt. A négy főnyi kutató-részleg öt napig dolgozott és táborozott a barlangban, a 20- év előtti barlangi tábor helyén. A csoport más tagjai a megfigyelést, biztosítást /Zivatar-megfigyelés/ végezték. A kutatás egész

ideje alatt szemelkélő eső volt, ennek hatása a kutatási területen alig volt észlelhető.

A kutatásvezetőt, Frecska Józsefet a negyedik nap reggelén erős hasi fájdalmai miatt ki kellett kísérni. Később a mentők, vakbélgyulladás gyanújával a kazincbarcikai kórházba szállították. A további kutatást az első helyettes Vidics Zoltánné irányította.

A kutató-munkát a Kis-kuszoda kezdetének teljes szelvényű bontásával kezdtük meg, hogy a törmelék kiszállítása egyszerűbb legyen. A tábor fő célkitűzése az volt, hogy a Kis-kuszoda végpontjánlevő cseppkőkéreggel fedett agyagkitöltés átbontása után bejussunk a barlang folytatásába. A Kis-kuszoda bejáratánál 3 métert haladtunk előre. A bontás egész hosszában megfigyelhető volt a kezdeténél is tapasztalt "három fázisu kitöltés", melyet az előzőekben leírtunk.

A Kis-kuszoda végpontjától kb, 5 méter hosszan kutató-árkot mélyítettünk, hogy ezáltal megkíméljük a járatban jobb és baloldalon elhelyezkedő cseppkő oszlopocskákat, melyek magassága 20-40 cm között mozog. A kitöltés itt is hasonlít a bejárat kezdeténél tapasztalt, szerkezet és összetétel szempontjából. Külömbőség csupán annyi, hogy befelé haladva a kérgeződés vastagsága egyre növekszik és helyenként teljesen összecementálódik. Az ötödik méter után a cseppkőkéreg elérte a rétegenkénti 10-15, 15-18 cm vastagságot. A szűk környezet miatt egyre nehezebbé váló munka végzéséhez nem volt meg a kellő lehetőség. Így az ötödik méter után a cseppkő /mésztafa?/-réteg eléri a 45-50 cm vastagságot, ami komoly akadályt jelentett, mert a meglehetősen kicsi helyen komolyabb szerszámokat - pl. kétkezes kalapács

- nem tudtunk használni. A járatban mindvégig volt légrés, amin keresztül friss levegő áramlott a barlang folytatásából. Ez a kis járat jelenleg karvastagságnyi és egy méter hosszban belátható. A Kis-kuszoda bejáratától a három méteres szakasz kibővítése könnyebbé tette a közlekedést.

A résztvevők öt nap elteltével elegendőnek ítélték a benne tartózkodást. Kifelé haladva az eddig már szinte nyomasztónak mondható kedélyállapot kezdett felengedni.

Megfigyelések:

A munkák során a kitöltésben sok faszenet találtunk, mely a középső rétegben volt megfigyelhető.

Megfigyeltük továbbá, hogy a járatot többször töltötte ki a víz, kb. másfél méter magasságig /a Pokol felső járat-szintje felett/. Ezt megelőzően viszont patakmeder volt, amit a jelenlévő ~~KAVICS~~ kavicsrétegek bizonyítanak.

A legfelső mésztufa réteg felett /a Kis-kuszoda végpontjától a jelenlegi végpontig/ finom agyagrétegződések figyelhetők meg. Egy-másfél cm vastag, ami a jelenlegi végpontnál 4-5 cm-re vastagodik, A rétegződésben 17-18 réteget lehet megszámolni /szabad szemmel/ megfelelő nagyításban ez a számadat változhat.

A barlangi tábor közvetlen közelében az Oriás-terem boltzatából gyakori, de kis méretű kőhullást tapasztaltunk.

Egyéb tábori események:

A bontáson kívül a Pokol-szakaszban dokumentációs fotózást végeztünk, melyet a mellékelt fényképek kellően bizonyítanak.

A tábor ideje alatt VIII.16.-án Székely Kinga a Borzsák-Prágai fotócsoporttal együtt meglátogatta a barlangi táborhelyet, ugyanakkor a felszíni részleg a barlangban eddig felgyülemlett hulladékot hozta ki a felszínre.

Még egy kis vizes megfigyelés: A tábor kezdeti időszakához viszonyítva a barlang első 300 méteres szakaszán a vízszintemelkedés 3.5 cm volt VIII.19.-én.

Gomba:

A nyári tábor alatt egy kalaposgombát találtunk a Nagylobogó közelében, már évek óta benntlévő mogyoróágon.

A narancsszinű és kb. 6 cm magas gombácskát a preparátum és a leírás alapján Bakos Lénártné határozta meg. A gomba neve: Micéna acikula.

- - - - -

Ősszel egy kétnapos táborban folytattuk a megkezdett bontási munkát. A végpont mélyítését és bontását. Sajnos eredmény nélkül.

Az őszi munkák során a levegő áramlása ellenkező irányú volt a bontási helyen a levegő nem befelé, hanem kifelé áramlott. A kisméretű kiáramlási helyen nem tudott az elhasznált levegő elég gyorsan eltávozni és így oxigén hiánya miatt a munkát gyorsan félbe kellett szakítani.

- - - - -

További tervek:

Bizva abban, hogy a levegő áramlás megfelelő lesz. 1981-ben ismét tervezünk egy többnapos tábort. Felhasználva az eddig szerzett tapasztalatokat, hátha akkor kegyesebb lesz hozzánk a barlang őrző szelleme.....

- - - - -

Tapasztalatok:

A táborban légpárnás fólián aludtunk. Négy réteg elegendőnek bizonyult. Megfelelő szigetelést biztosított. Előnye, hogy nem szívja magába a nedvességet. A barlangban való tárolása nem befolyásolja a levegő tisztaságát. Hálósáskunk cseh-

szlovák gyártmányu mumia, elkelt benne egy kis aláöltözés.
Jól bevált az a táplálék-összeállítás amit készítettünk.

Receptek:

- I. Keménytojás, uborka kockára vágva összekeverve vajjal, sóval és finomravágott zöldpetrezselyemmel.
- II. /száraz recept/ Zabpehely, kakaó, cukor és citrompor.
Előnye, hogy nem romlandó, csavarór tetejü műanyag edényben higiénikusan lehet szállítani, tárolni.
- III. Zabpehely tejjel főzve és egyénileg különböző ízesítéssel elkészítve, lehet sósan is készíteni.
- IV. Juhturó, margarin, vöröshagyma, só és köménymag.
- V. Dinsztelt husok ledarálva kimélő fűszerezéssel /majoránna, kakukkfű, stb./
- VI. Különböző leveskockák és teák.

A jó táplálkozás alapvető fontosságu a hosszabb barlangi tartózkodás alkalmával. Fontos, hogy izletes legyen, mert az étvágytalanság már a második napon jelentkezik. Nagy fontosságot kell tanúsítani az élelmiszerek higiénikus tárolására. Nem szabad megfélekedezni a különböző vitaminok adagolásáról sem. Nehezen emészthető táplálékot ne fogyaszszunk. Konzerveket csak minimális mennyiségben használjunk.

- - - - -

Felszíni megfigyelések:

Az év folyamán tovább folytattuk a Szabadság-barlang és a Tereszténye-i-barlangrendszer feltételezett felszínének bejárását, megfigyelését. A tapasztaltakat térképen rögzítettük. A teljes felszín bejárása után, előreláthatólag 1982- vagy 1983-ban fogjuk a jelentéshez csatolni.

Gazdag László

Vidics Zoltánné

Szabadság-barlang - Kis-kuszoda Bejárata 1980

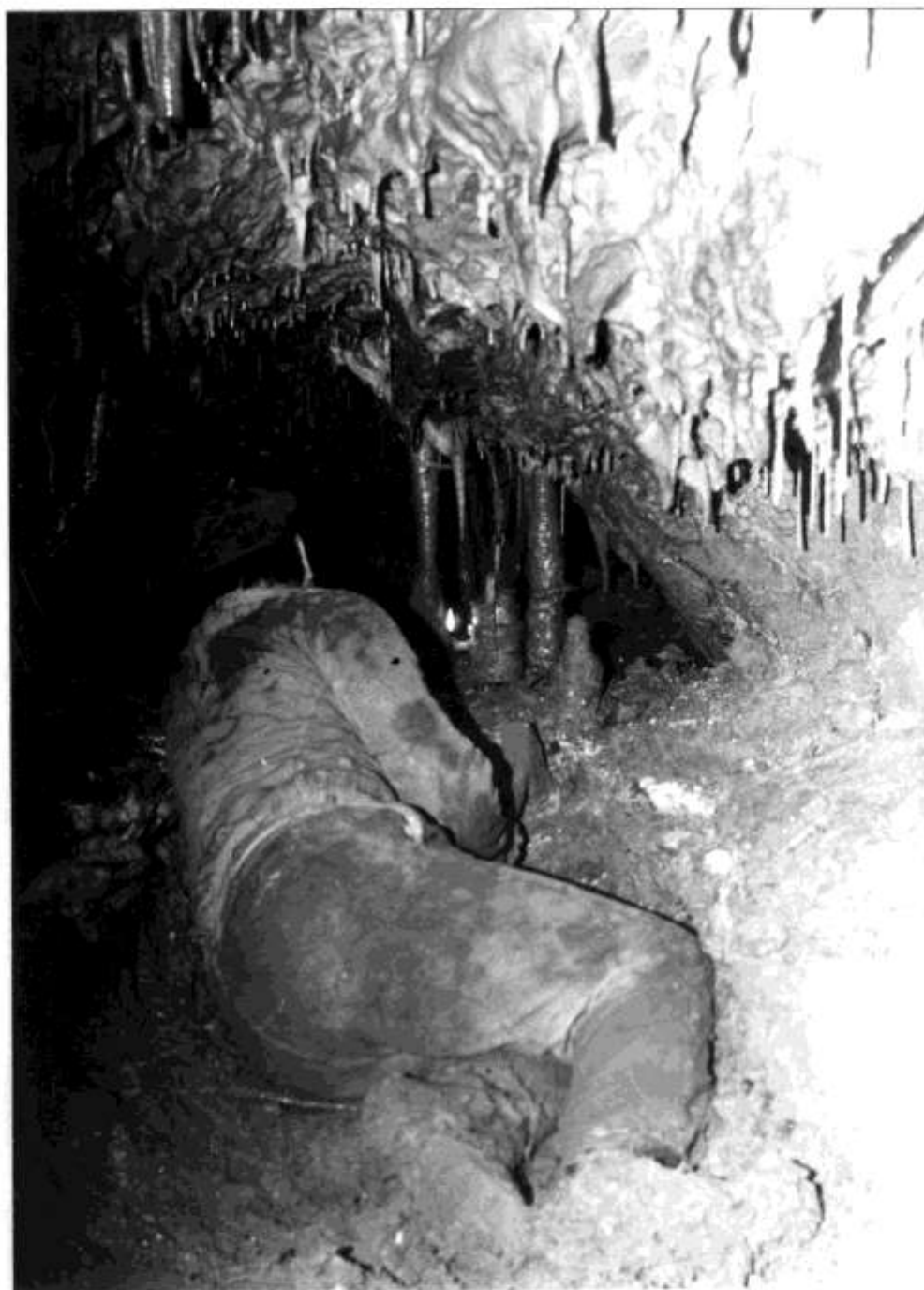
Fotó: Gazdag László

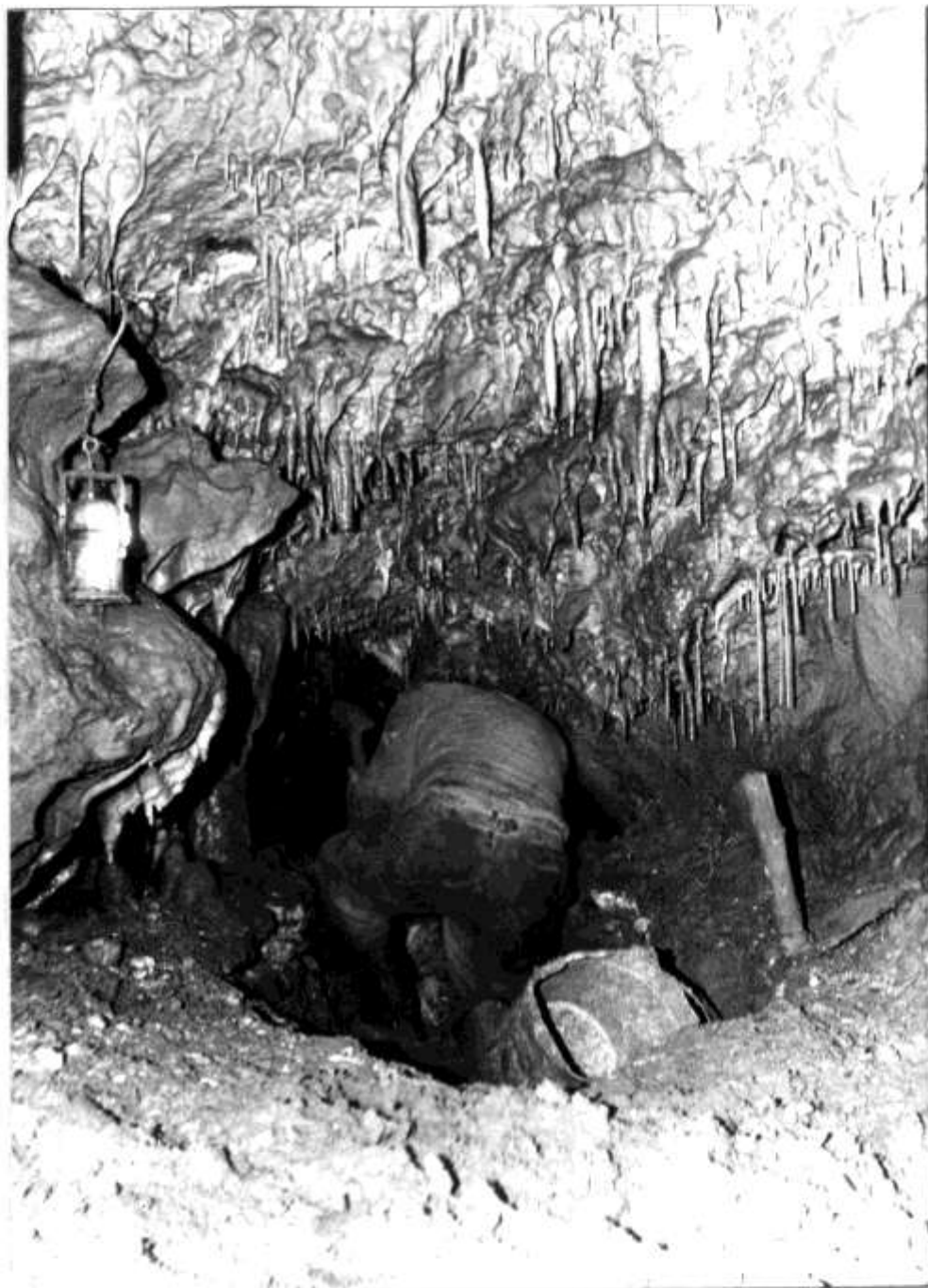
Bontás a Szabadság-barlang végpontján 1980

Fotó: Gazdag László

Szabadság-barlangban; bontás a végponton. 1980

Fotó: Gazdag László

Kép a Szabadság-barlangból, Pokol. Fotó:Gazdag László

DANCA - BARLANG

ÉGERSZÖG

Aggteleki-hegység

~~Danca barlang - Fotó: Vidics Zoltán~~

Danca-barlang Égerszög - Aggteleki-hegység.

1980-ban végzett barlangfeltárási tevékenységünk.

Idén négy alkalommal dolgoztunk a barlangban, összesen 12 nap átlag 4 fő részvételével.

Eszközeink az elengedhetetlen kalapács, csákány vésők, melyeket a nagyobb méretű törmelékek szétvésésére használtunk.

A szálkővek állagában nem ohajtottunk változtatást eszközölni.

Szeretnénk a patakkal szemben haladva kikélni titkait.

A barlangban való tevékenységet igen körültekintően kellett végezni a hasadékokban felhalmozódott törmelék miatt. Igen könnyen megindul és összenyomással fenyegeti a betolakodót.

A kemény munkának meglelt az eredménye, mert november 7.-én sikerült egy kicsit továbbjutni, melyet a mellékelt vázlat hűen ábrázol. Az ujonan feltárt szakasz mindössze 13 méter. Jövőre tervezzük a szükület kitágítását és a kutatás folytatását. Természetesen az új szakasz pontos térképének elkészítését is. A munkák elvégzéséhez elengedhetetlen az om-ladékos részek biztosítása.

Akik a kutató munkában résztvettek: László Árpád és Gergely

Freckska József

Gazdag László

Horváth Károly

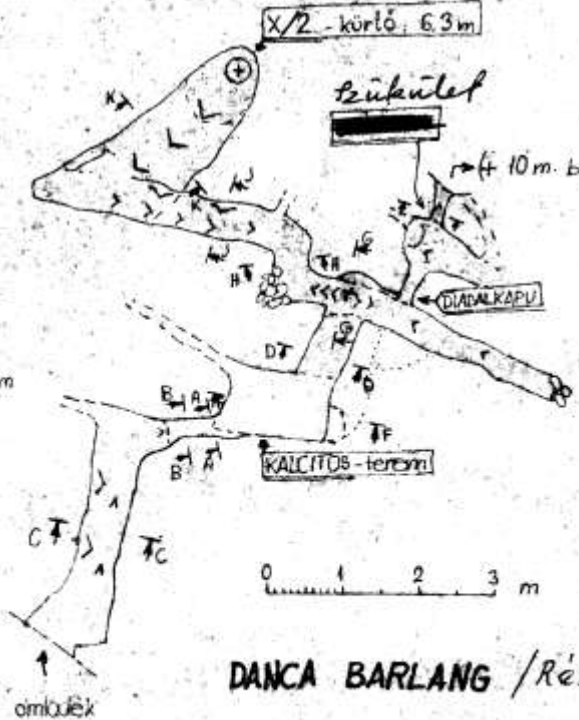
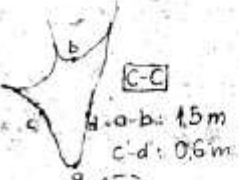
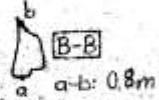
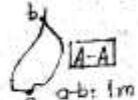
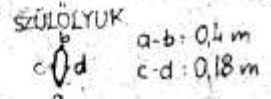
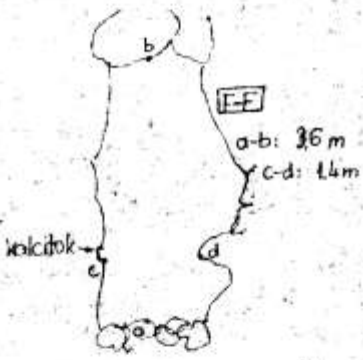
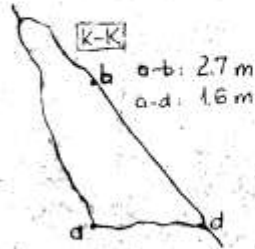
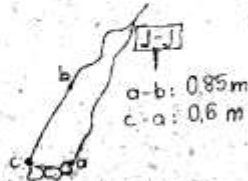
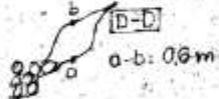
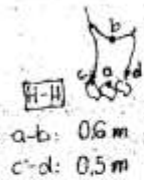
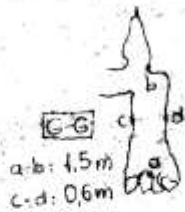
Kovács Péter

Kraus Sándor

Miskovszky Zoltán

Vidics Zoltán

Vidics Zoltánné

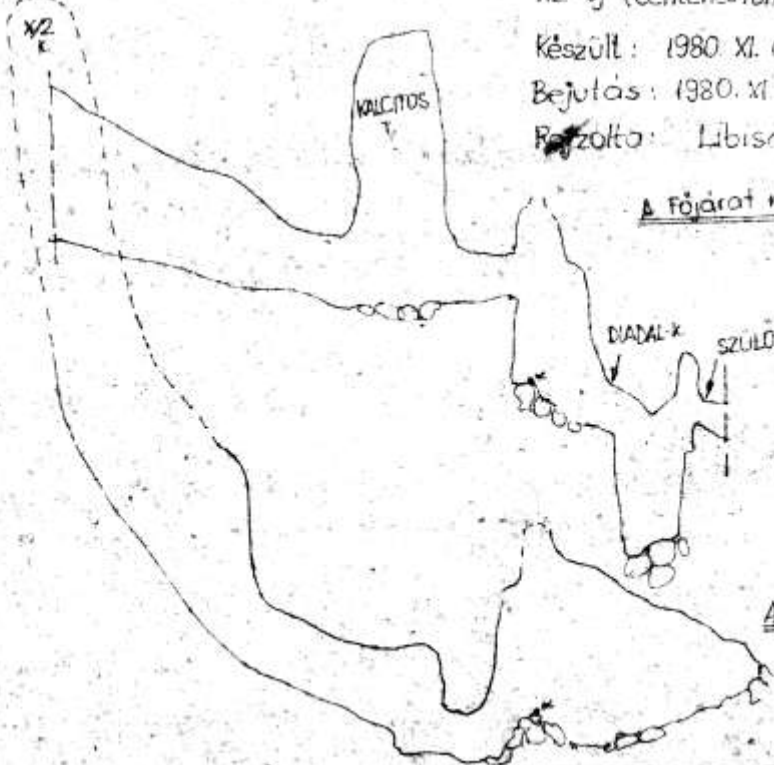

(X/2) XI. 7-én bontás
A A teljes iránya

DANCA BARLANG /Részlet/

Az új (Centenarium) -szakasz abprojiza vázlatá
Készült: 1980. XI. 07-08. (tájéoló + mérőszalag)
Bejutas: 1980. XI. 7-én
Rajzolta: Libisch Károly

A főjárat metszete (szabványos vázlat)

A keresztjárat metszete (szabványos vázlat)

L Á T Ó - H E G Y

F R A N C I A - B Á N Y A I

1 9 8 0

Idén megkezdtük a feltáró-kutató munkát a ^{Építő-}Rémő-barlangban.

Ebben a barlangban a Várostervezési barlangkutató csoportja végzett kutató munkát az 1960-as években. A barlangban azóta kutatás nem folyt.

A munkát az eltömődött bejárati kürtő kibontásával kezdtük meg, majd a kőtárból szállítottuk ki az anyagot, törmeléket a felszínre.

A barlangot bejártuk a végpontig, ahol agyagos törmelék zárja el a továbbvezető utat. A végponton csak akkor lehet további munkát végezni, ha a barlangból a felszínre szállítjuk a helyenként eléggé balesetveszélyesen felhalmozott törmeléket.

Mellékeljük itt az 1979-ben gyűjtött kitöltések vizsgálati eredményeit.

A barlang kutatását a következő években is tovább kívánjuk folytatni, remélve, hogy munkánk nem lesz eredménytelen.

Gazdag László

1979 július 25.-én,

a keleti mellékágban a felszín magasságában gyűjtött minta.

Eredeti anyagot nem hagytam.

Iszapolt anyag: 0,2mm-es szitán iszapolva, mennyiségét nem mértem. Barnássárga porózus közettöredékek. Kovásodott eocén mészkő /márga?/, aminek ősmaradványai kioldódtak, csak lenyomatuk maradt meg a kőzetben, illetve a helyükön képződött üreg. A kőfejtés során sok apró kőzetszilánk került az üregbe, ezek Numuliteszes mészkő darabok. Sok a barna, feketésbarna limonit-ér és az apró, 0,3-0,5 mm $\varnothing$ -jü gömbökből álló "mikroborsókő". Kevés kalcittelér-töredék van az anyagban, a kristályok közül néhány erősen visszaoldódott. A minta legérdekesebb része a sok kisebb-nagyobb homokkő-darab: 0,5-2,0 mm $\varnothing$ -jü közepesen koptatott kvarc szemcséket kovás kötőanyag cementál. Lilássárga színe és kissé porózus szerkezete, anyaga alapján Hárshegyi Homokkőnek gondolom, ami lelenleg legközelebb a Hármashatár-hegyi repülőtéren fordul elő a felszínen. A szemcsék között sok a fehér dolomit-darabka, ez erősen repedezett, dentrites. A pontosabb vizsgálathoz vékonycsiszolatot lenne szükséges készíteni.

Ősmaradványok:

Sok a tkovásodott eocén Pecten teknődaráb, néhány Bryozoa-telep lenyomata, kevés tengeri sün és -csillag vázelem, nagyon kevés Nummulites és más Foraminifera.

Apró, jellegtelen csontszilánkok és néhány rovarpáncél töredéke, amelyeket Kordos Lászlóhoz eljuttattam, szerinte csak bekérgezések, csont nincs a mintában. Egy eocén haltüske a kőzetből származott.

1979 július 25.-én a kürtő
déli szélén, kb. egy méter
mélyről gyűjtött anyag.

Eredeti anyagot nem hagytam.

Iszapolt anyag: 0,2 mm-es szitán iszapolva, mennyiséget nme
mértem. Sárgásbarna anyag. Apróbb-nagyobb közettöredékek, üre-
ges, porózus eocén mészkő, melynek anyaga át van kovásodva.
A mintában egészen más megjelenésű, ép Nummuliteszes Mészkő
szilánkok is vannak, ami a bányászás, vagy régebbi bontás
anyagaként kerülhetett ide. Kevés kalcitkristály és néhány
kalcittelér-darab van a mintában.

Ősmaradványok: Az eocén mészkő oldási maradékként sok Nummu-
litesz és néhány más Foraminifera van a mintában.

Sok tengerisün-tüske és apróbb vázelem, néhány nagyobb váz-
töredékkal. Kevés csillag darab és sünök rágószervének darab-
jai is megtalálhatók. Bryozoa telepdarabok, Pakten teknőtöre-
dékek képviselik még az eocént. Utóbbiak teljesen átkovásod-
tak, míg a többi maradvány sósavban oldódik.

A jelenkorból sok holyagfa - maghély, néhány rovarpáncél-darab
és számos csontocska került a mintába. /Kordos Lászlóhoz
továbbítva/.

Kordos: Crusidura leucodon - mezei cickány állkapocs
cf. Myosotis sp. - denevér fölcsontok
a többi csont nem határozható.
Ma is élő fajok, de melegebb klimán.

1980 augusztus 7 /Kraus/

1979 július 25.-én, a kürtő

É-i oldalán kb. 1,5 m mélyről
gyűjtött minta.

Eredeti anyagot nem hagytam.

Iszapolt anyag: 0,2 mm-es szitán iszapolva, mennyiségét nem mértem. Barnássárga, porózus darabok, teljesen átkovásodva. A kőzet szerkezetét megőrizte, benne Foraminifera-lenyomatok láthatók. Néhány limonit-ér és sok kalcitkristály van a szemcsék közt. A kalcitok részben felnőtt példányok, részben telér-töredékek. Sok közülük erősen visszaoldódott.

A kőzetdarabok porózusságát a belőlük kioldódott ősmaradványok üregei okozzák. Színük sárga, barnássárga, néhány lilás árnyalatu. Az apró szemcsék között sok a fekete, valószínűleg limonit-ér töredékei.

Ősmaradványok: Az eocén mészkőből kipreparálódott dögök. Nagyon sok a Nummulites és néhány más Foraminifera, ezek azonban még mész anyaguak, sósavban maradéktalanul oldódnak. A Pekten-teknő-töredékek közül néhány feketés színű. Sok tengeri-sün túske, néhány rágószerv-darab és váztöredék is van. Tengeri-süncsillagok elemei is vannak a mintában, kevés Bryozoa-telep darabkával együtt. A Foraminiferák kivételével a többi ősmaradvány sósavban nem oldódik, át vannak kovásodva. Kevés gyökérdarab és egy erdei orsócsiga váztöredéke a ~~JMHNK~~ jelenkorban került az üledékbe.

1980 augusztus 7 /Kraus/

KRAUS SÁNDOR

Ö S S Z E F O G L A L Á S

az 1980. évben végzett

K A R S Z T - és BARLANG témájú
munkáról.

Az idei évben a tervezett kutatások és turák többsége lassabban haladt a számítottnál, sok el is maradt, illetve módosult.

Budai-hegység

Az augusztusban beadott, majd november elején módosított formában ismét benyújtott kutatási engedély kérelemre a mai napig /dec 20/ nem érkezett válasz. Ennek ellenére a Szép-völgy geológiai feltérképezéséhez több észlelést végeztem, összekötve a környék geobotanikai vizsgálatával. Az adatokat a régebbi kutatásoknál használt észlelési térképen rögzítettem, kiegészítve a már meglévő adatokat.

A Kiscelli-fennsík édesvizi mészkőtakarójának oldalában több kisebb üreget találtam, ezeknek térképezését /kutatási engedély hiánya miatt/ nem mertem elvégezni.

A Franca-bánya barlangjából eddig gyűjtött üledékminták feldolgozása elkészült, mellékelten csatolom a jelentéshez. Feltáró jellegű munkákról Gazdag László számol be.

Pilis-hegység

A Sátorkő-pusztai-barlangban és a Kis Strázsa-hegy egyik üregrendszerében tett tura során számos megfigyelést végeztem a hévizes kiválások kialakulásával, formakincsével kapcsolatban. /Remélem lesz még módom visszatérni újra/

Gerecse-hegység

Turáztunk a Pisznice-barlangban, ahol az oldási formák összehasonlító vizsgálatával és a kőfejtőben található üregek és kiválások megfigyelésével a kőzet minősége és a hévizes oldás közötti összefüggéshez nyertünk tapasztalatokat.

Az OKTVH megbízásából elvégeztük a Gete-hegycsoporthoz tartozó Kis-Kőszikla oldalában levő kőfejtők két barlangjának térképezését és geológiai vizsgálatát. A térképeket és a jelentést a megbízónak leadtuk, de most is mellékeljük helyszinrajzzal kiegészítve.

Mecsek-hegység

Turáztunk az Abaligeti-barlangban, majd a környéket jártuk be, a Melegmányi-völgy mésztufa-gátjait is megtekintve. Vizsgáltuk a mészkiválást, hogy következtetést /-téseket/ lehessen levonni a Duna partvonalát kísérő édesvízi mészkőfoltok és a környéken levő barlangok összefüggéseivel kapcsolatban.

Bükk-hegység

Idén főleg geobotanikai tárgyú megfigyeléseket végeztem, de sok tapasztalatot szereztem közben a mészkő felszíni oldásával, korrodálásával kapcsolatban is. Itt is különös figyelmet fordítottam a források vizéből kiváló mészsanyagnak.

Aggteleki-karsztvidék

Az Égerszögön megrendezett tavaszi tábor alkalmából terepbejárást végeztünk az égerszög környéki töbrökben.

A Veszéttárpás viznyelő bontása, amit a nyári táborra terveztünk, szakosztályunk több tagjának megbetegedése miatt, csak 1981-ben valósulhat meg.

Egyik tura során a VITUKI jósvafői kutatóállomását és a Vass Imre-barlangban végzett méréseket néztük meg, majd a Nagyoldalom főként a felszíni karrosodás formakincsét tanulmányoztam, egyuttal geobotanikai megfigyeléseket végezve.

Az Alsó-hegy környékén tervezett többi vizsgálat /melegforrások, borsókövek stb/ a következő évre tolódtak át.

Jugoszlávia

Idei egyetlen külföldi tanulmányutam során három hétig gyönyörködtünk a természeti szépségekben.

A Plitvicei-tavak Nemzeti Parkban nagyra értékeltük a természetvédelem magas szinten levő megoldásait: mindenhova el lehet jutni, mindent látni lehet, mégsem megy tönkre a terület. /Igaz, hogy magyar látogató alig volt.../ A ma is növekvő mésztufa gátak sok érdekes megfigyelésre adtak ~~okot~~ /módot, aminek alapján a Lilafüredi Anna-barlangban látott legtöbb jelenséget képződményt meg lehet magyarázni. Ugyanakkor a Kiscelli-fennsík édesvízi mészkő-takarójának vizsgálatához is hasznos ismereteket szereztem.

Következő állomásunk a kéklő Adria partján volt, ahol a nyaralás mellett a kopár mészkővidék és a tengerpartot alkotó

Műszkö pusztulási formált tudtam tanulmányozni.

A Postojnai-barlang meglátogatásával izelítőt kaptam a civilizált /ugy is mondhatom: európai színvonalu/ barlangbemutatásról. Képződmények tekintetében a látogatható rész nem különb a Baradla kiépített szakaszainál, de az észszerűbb és tárgyi tévedésektől mentes vezetés, a felszíni környék kulturált elrendezése lényegesen emeli az élményt.

Utolsó állomásunk a Juli Alpok volt, ahol a tartós esős idő miatt utitervünknek csak kis részét tudtuk végrehajtani. A magashegyi karsztjelenségekből és a csodás-gazdaságu növényvilágból csak izelítőt sikerült kapni, de ez is elég volt egy újabb - remélhetőleg jobb időjárással kísért - látogatás tervének kialakításához.

Az ut során sok diát készítettem, amik a tél folyamán klub összejövetelein kerülnek bemutatásra, de a későbbi munka során is felhasználhatók lesznek.

További tervek

Az év során szerzett ismeretek, a feljegyzések rendszerezése, a gondolatsorok továbbvitele illetve átértékelése a tél során folyamatosan, történik és kiindulását képezi a jövő évi vizsgálatoknak, kutatásoknak.

Budapest, 1980 december 19

Kraus Sándor
1039 Ságvári 30

J E L E N T É S

A

D O R O G I H U N G Á R I A M É S Z Ü Z E M

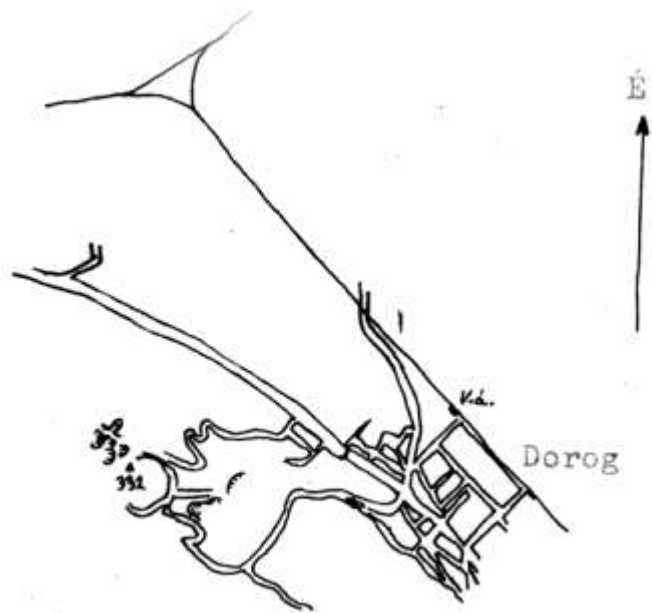
K Ö F E J T Ő J É N E K

" 270 m-es szintjén jévő

I.- és II. Barlang

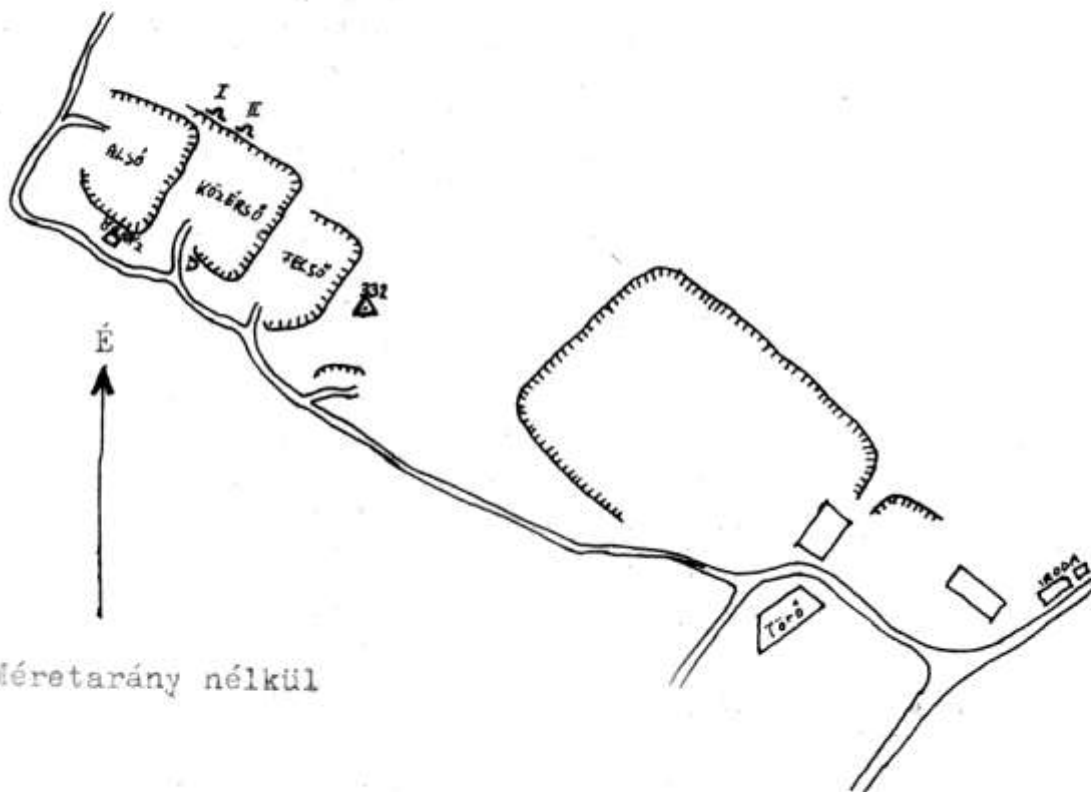
V I Z S G Á L A T Á R Ó L

F T S K 1980

M 1:40 000

A DOROGI HUNGÁRIA MÉSZÜZEM
 KŐFEJTŐINEK KÖZÉPSŐ SZINTJÉN
 LEVŐ I. ÉS II. SZÁMÚ BARLANG
 HEJSZINRAJZA

Méretarány nélkül

Rajzolta: Kraus S. 1930. december 17.

A Dorogi Hungária Més zúzem kőfejtőjének 270 M-es szintjén lévő I. barlang bejárata.

1. Előzmények

A Pilis- és a Gerecse-hegység között elterülő Dorogi-medence szénbányáiban számos - hévizes eredetű üreg ismert. Hasonló, de általában kevésbé diszes ásványkiválásokkal borított barlangokat tárnak fel a környező hegység mészkő-fejtőiben is. Dorogtól nyugatra található a Kis-Kőszikla nevű hegyecske, ÉNY-i oldalán a Hungária mészüzem háromszintes kőfejtőjével. A középső szint K-i falán jelenleg két kisebb üregrendszer ismert, melyek kutatását a dorogi barlangászok végezték.

A kőfejtő középső - és így az alsó-szintje a barlangok védelme miatt erősen beszűkült, ezért felmerült a védelem megszüntetése, az üregek megsemmisítésének szükségessége. A népgazdasági és a természetvédelmi érdekek mérlegelésével az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal illetékesei ennek engedélyezését tervezik.

Az üregrendszerek teljes dokumentációja és leletmentése szükséges hogy később a terület barlangtani feldolgozása számára az adatok rendelkezésre álljanak.

A geológiai vizsgálatokat és a térképezést, előzetes szóbeli megbizásra, 1980 szeptemberében végeztük el az F T S K Barlangkutató Szakosztály tagjaival.

2. Vizsgálati eredmények

A rendelkezésre álló idő alatt /két hosszított munkanap/ csak a térképezéssel egyidejűleg történt megfigyelések, illetve az ekkor gyűjtött anyag laboratóriumi vizsgálata alapján készült a feldolgozás.

2./1 Helyszíni megfigyelések

Az anyagra, formákra tett feljegyzéseket a gyűjtött minták alapján utólag készítettem el, így a így a laboratóriumi vizsgálatok eredményei is többségükben ide kerültek.

2./1.1. Kőzet

A dorogi Kis-Kőszikla triász kori, vastagpados mészkőből áll, ezt fejtik a Mészüzemben történő feldolgozáshoz.

Az ÉK felé 20-30°-ban, egyenletesen dőlő rétegek vastagsága 60-100 centiméter. A réteghatárokon 2-10 cm-es sztilolitosodás látható. A mészkő-padok között gyakran 1-5 cm vastag, Zöld színű agyagréteg települ, sokszor két-háromszor váltakozva hasonló vastag mészkőréteggel. Ezeken a szakaszokon sztilolitosodás nincsen.

A mészkő barnás árnyalatu, szürkésfehér színű, tömött-szövetű, szilánkosan törő, mikrókristályos. Benne elszórtan:

0,3 - 1,0 mm Ø/-jü, barna kalcitkrisályok látható k.

A kőzetet kalcittal kitöltött, vékony repedések járják át, köztük néhány nagyobb, 3 - 5 mm széles is van.

Mikroszkópos vizsgálatot nem végeztem.

A hévizes hatásoknak kitett részeken a kőzet külső 10 - 25 mm vastag részén a tömött szerkezet porózussá vált, színe barnás-sárga lett. A letört darabon jó l megfigyelhető, hogy ez a porózus sáv 2-3 mm vastag zónában megy át az ép kőzetbe.

Ez az átmeneti öv kívülről sárgásfehér, majd a bontatlan kőzetnél 0,5 mm széles, sötétbarna csík jelzi a vas-ionok befelé vándorlását. Az elszíneződés folyamatosan csökken a kőzet eredeti színéig. A külső, porózus réteg a barlangok belső részén vízzel telített állapotban van, körömmel jól kaparható.

2./1.2. Oldási formák

A most vizsgált dorogi barlangokban a hévizes üregrendszerekre jellemző gömbüstök a legjellegzetesebb oldási formák.

Ezek a - szintén vastagpados triász mészkőben kialakult - Solymári Ördöglyuk vagy a Pisznicai-barlang formáira hasonlítanak.

Az itteni kőzetben lévő vastagabb agyagrétegek miatt a járatok főtétjét sík réteglap mentén történt leszakadások alkotják több helyen. Ez a legjobban a II. barlang felső járatában figyelhető meg. Az agyagos rétegek az oldás során is szerepet kaptak:

a gömbüstök felső része lapított, esetleg teljesen lapos, néhol pedig turbánszerűen áttöri a záró agyagosabb réteget, belemar a fölötte levő tiszta mészkőbe.

A mikrokristályos mészkő oldásakor a kőzetben levő kalcit-terek kevésbé oldódnak, így a falakból kiálló-lemezek formájában visszamaradnak. A kalcit-erek kipreparálódása az ezeket alkotó kristályok lényegesen kisebb fajlagos felületével, így kisebb oldhatóságával magyarázható. Ez szintén jól ismert jelenség a mészkő vegyi úton történő pusztulásakor.

Másodlagos oldási formák is találhatóak a barlangokban: a falakat vastagon borító borsókő-réteget néhol gömbsüveg alakban leoldotta a később feltörő, más összetételű víz. Ez az üregrendszerek kialakulásának vizsgálatakor nagyon fontos, de nem egyedülálló

a Budai- és Pilis-hegység barlangjaiban. /Ferenc-hegyi barlang: Hévíforrás-cső, Légvédelmi ágyu stb./

A borsókövekből néhol kioldott egy-egy réteg, így a fölötte levő - teljesen ép - darabok leemelhetők a falról, gyakran saját súlyuk miatt kisebb rázkódástól lehullanak.

2./1.3. Üregkitöltések

A kőfejtő két vizsgált barlangjában, a többi hévízes üregrendszerhez hasonlóan, három típusát lehet megkülönböztetni a kitöltéseknek:

- a kőzet oldási maradéka
- a vízből kivált képződmények
- az utólag lehullott vagy bekerült anyagok

2./1.3.1. Oldási maradék

A tiszta mészkő vegyi mállása során csak kevés anyag marad vissza. Az I. barlangban valóban kevés az anyag, főleg széles lejárati részen található, valamint a kürtő legalján, képződményekkel takarva. A II. barlang felső, enyhén lejtő szakaszában nagy mennyiségű, zöldes színű agyag van. A szín egyúttal az anyageredetére is utal: itt a járat főtégét több, egymás fölött néhány centiméterrel elhelyezkedő agyagréteg alkotta, így az egész üreg kioldása során lehetőség volt az oldhatatlan agyag felhalmozódására. /Részletes anyagleírás a 2./2.2. részben/ Ugyanennek a barlangnak kürtősorában szintén van agyag, de sötétbarna színű, áthalmozott helyzetű, amiből az üregrendszerek kialakulási fázisaira is következtetni lehet. A kürtő legalján itt is, mint az I. barlangban, kiválásokkal borítva található az oldási maradék.

2./1.3.2. A vizből kivált képződmények

Az üregeket kialakító viz minőségének többszöri változása különböző jellegű kiválásokat eredményezett. A mészkőben található, illetve abból kipreparálódott kalcit-telérek kialakulása jóval régebbi, így ezekkel nem foglalkoztam,

Borsókő

A vizsgált barlangok leggyakoribb kiválásai. Színük sárgásfehér, gyakran barnás kölső réteggel. Belső szerkezetük gömbhéjas, különböző árnyalatu szürkésfehér. Barna színű réteg belül sehol sem látszik, ebben különböznek az óbudai barlangok hasonló képződményeitől. A II. barlang 4.-5. mérési ponttal jelzett kürtőtermében különösen vastagon, 8-20 cm-es rétegben borítják a falakat.

Az innen származó minták belső része jól kristályos, fehér, illetve áttetsző. Ezen a részen sok a cseppkőre ránőtt borsókő is, amiből a kiválások második hévizes fázisu eredetére lehet következtetni. Kissé lejjebb a 6.-7. mérési pont termecskéjében tuskiválásokon képződött, apró, 2 - 4 mm $\varnothing$ -jü gömbök vannak. Itt egyébként az első hidegvizes időszakban összehalmozódott agyag- és kőzetdarabokat vékony mészanyag vonja be és cementálja, majd ezen az aljzaton borsókővek nőttek.

A mészkő oldódásakor visszamaradt kalcit-ereket a később rajtuk kivált borsókővek vonulatai jelzik.

Az I. barlang felső részén, az 1. mérési pont környékén az egyenletes mészkiválás nem gömbhéjas, hanem fentnőtt kalcitkristályokból álló 20-40 mm-es csomókat eredményezett. Az egyes kristályok 2-5 mm nagyok, gyakran ikresedettek, vagy a romboéder lapjain nőttek apróbb kristályok. Ez a kiválás is a második hévizes időszakban képződhetett, mert a 10-30 mm vastag réteg alatt visszaoldott borsókővek nyoma látszik.

Aragonit

A Dorogon ismert bányauregekhez képest a most vizsgált két barlang aragonitban nagyon szegény. Jelentősebb mennyiségben csak az I. barlang 4.-5. mérési pontjától keletre levő kisebb fülkében található, ahol a falakat és a főtét összefüggően borítja. /Illetve borította a felfedezés előtt/. A tük 0,05-0,2 mm vastagok, 10-15 mm hosszúak, egymással párhuzamosan, kefeszerűen állnak. A Kőzet felülete erősen porózus, barna, limonittal átítatott. Ezen a rétegen található az aragonit-bevonat. A II. barlang 6.-7. mérési pontjánál a borsóköveknél leirt tús kiválások valószínűleg szintén aragonitok. Azt, hogy a fentebb leirt képződmények anyaga átalakul-e kalcitká, nem tudtam vizsgálni.

Gipsz

A Kis-Kősziklától nem messze a Strázsa-hegy, benne a Sátorkő-pusztai-barlanggal. Az onnan ismert gipszkiválások alapján feltételezhető volt, hasonló képződmények előfordulása ezekben az üregekben is. A térképezési munkák során alaposan bejárva a barlangokat, kevés helyen találtunk gipszet, legnagyobb mennyiségben az I. barlang 8. mérési pontja körül. Itt a falakon és a kisebb kőzetaryabokon kalcitos, borsókő-szerű képződmények fölött 0,1-2,0 mm hézaggal települ a lapos, víztiszta kristályokból álló, 3-8 mm vastag gipsz-bevonat.

A Barlangokban néhol másutt is található gipszhártya-darabok, ezeket szintén hézag választja el a kőzettől.

Limonit

A sötétbarna limonit-bevonatokkal több részben találkoztunk. Általában a szálban álló mészkő, illetve a belőle kipreparálódott kalcit-erek felületét borítja, tized-miliméter vastagságban.

Ezen a helyen /felületen/ különböző - valószínűleg a második hévizes fázisban képződött - kiválások vannak: az I. barlang 1. mérési pontja körül felnőtt kalcitkristályok, a 4.-5. pont körül pedig aragonit. A 11.számú mérési pontnál levő kis fülke alsó részén az apró kalcitkristályokból álló felületet limonit színezi bársonybarnára.

A II. barlangban nem figyeltem meg limonitos elszíneződést. Itt jegyzem meg, hogy a több hévizes üregrendszerben található, borsókövek alatt levő limonitréteg képződése és jelentősége ma még alig ismert.

Cseppkő

A hévizes eredetű barlangok általában cseppkőben szegények. Ez jelen esetben is így van, mégis fontos ezeknek a kiválásoknak vizsgálata, mivel éppen ezek alapján bizonyítható a két melegvizes fázis közötti /első/ hidegvizes időszak létezése.

A II. barlangban az 5. mérési pont környékén dus borsókő-kiválás van. Alaposabban megfigyelve a képződményeket, jól látható, hogy egy részük 5-25 cm hosszú cseppköveken képződött. A letört darabokon egyértelműen megállapítható az eredeti cseppkő borsóköves továbbfejlődése. Ezeket a képződményeket legismertebb hazai előfordulásuk alapján "Esztramosi típusú" borsós cseppköveknek nevezhetjük. A második, máig tartó hidegvizes időszakban mindkét barlangban a borsókövek alján apró cseppkövek növekszenek. Ezt a kifejlődést "Szemplő-hegyi típusnak" ismerjük.

2./1.3.3. Utólag lehullott kőzettörmelék

Az üregek kialakulása óta eltelt évezredek során több földmozgás történt a környéken, ami a lazán álló, illetve kőzetrések mentén elvált tömbök leszakadását eredményezte. Ennek mennyisége elhanyagolható az utóbbi néhány év alatt, a kőfejtés robbantásai miatt lehullott anyaghoz képest.

Az I. barlang hatalmas bejárati nyílása ma is omlásveszélyes bányafalon található, belül pedig repedések mentén leválni készülő tömbök teszik bizonytalanná a barlang látogatóinak testi épségét, életét. A Kürtő felső részén korhadó-félben levő "ácsolat" tart/?/ többszáz kilógrammos sziklákat. A járatok alján szintén nagyobb kőzetdarabok, letört képződmények hirdetik a civilizáció terjeszkedését.

A II. barlang széles felső járatában a főté vékonyabb mészkőrétegei szakadtak le, illetve lógnak ma is. A kürtősor falait az erre járók tördelték, míg az 5.-6. mérési pont között ferde kürtő lazán álló agyagos kötőrmeléke, minden le és felmászáskor erősen hullik. Ez az anyag - néhány nagyobb darabbal együtt - a 6.-7. mérési pont kis termében halmozódik, vagy tovább pereg a kürtőn át a barlang legaljára.

2./1.4. Egyéb megfigyelések

Növényzet

Az I. barlangba délután besüt a nap, egészen a kürtő tetejéig, így itt nem meglepőek az algáktól és moháktól zöldelő falak. A korhadó ácsolaton néhol gomba-micéliumok halmaza látható. Mindkét barlang legalján a bontáskor otthagytott szerszámok fanyelei szintén korhadnak.

Állatvilág

Az üregek felmérése közben néhány apróbb izeltlábut láttunk a kövek között, de gyűjtést nem végeztünk. A bejárathoz közel-eső részekben és az I. barlang kürtőjében sok szunyog és éjjeli-lepke volt. Az I. barlang bejárati részén a sziklafal egyik üregében elhagyott madárfészek van,

Emberi tevékenység

A barlangokban a kőbányászás, barlangjárás és - feltárás, kőzetgyűjtés nyomai, illetve hatásai láthatók, többségében károsan befolyásolva a képződmények állapotát.

2./2. Laboratóriumi vizsgálatok

Az üregrendszerek geológiai feldolgozása számos, terepen nem, vagy csak nehezen elvégezhető vizsgálatot tesz szükségessé. A rendelkezésre álló rendkívül kevés idő nem tette lehetővé az elégségesnek mondható anyag begyűjtését.

A kihozott anyag felett az érvényben levő rendeletek értelmében az O K T v H rendelkezik, így jelen feldolgozás után azt az igénynek megfelelően kezelem, de legfeljebb egy évig őrzöm meg.
/1981 október 30-ig./

2./2.1. Mészke

Az I. barlang bejárati részéből, a kőfejtés során letört anyagból vett minta. Részletes leírása a 2./1.1. résznél történt.

2./2.2. Agyag

A II. barlang felső részéről, az 1. mérési ponttól 1 kb. 1m-rel befelé vett minta.

Eredeti anyag

Világossárga színű, sok apró, zöldesszürke és fehér darabkát tartalmazó üledék. Kisebb-nagyobb szemcsékből állt össze, közöttük sok kőzetdarabbal és néhány barnássárga limonitdarabbal.

Izapolási maradék

1000,0 g légszáraz anyagból 0,2 mm lukbőségű szitán fennmaradt 544,0 g /54,4%/, ebből 20 mm-nél nagyobb törmelék 281,0 g/28,1%/. A sárgásfehér anyagban sok mészkődarab van, ami teljesen ép szövet alapján a kőfejtés során bekerült anyagnak minősíthető. A szintén sok, mállott szövetű, porózus kőzetdarab a hévizek hatására alakult át, így barlangi eredetű, helyben maradt anyagnak tekinthető.

Az üregek képződése, oldódása közben a visszamaradó kalcit-erek darabjai szintén lehullottak, így a többi hévizes barlang üledékeihez hasonlóan, megtalálhatók az iszapolási maradékban.

A felnőtt kalcitkristályok lapjai fénytsek, nemoldódtak.

Sok zöldesszürke agyagdarabka került a mészkőpadok közti márgás rétegekből az oldási maradékba. Ez az összes anyagnak csak:

kb. 1%-át teszi ki. /Becsült érték/

Kevés barna, feketésbarna limonitdarab és sárgára, barnára színeződött mészkőszemcse van a mintában. Mennyisége kb. 1%-ra becsülhető. Az apróbb, 1 mm-nél kisebb szemcsék szintén ezekből az anyagokból állnak.

Ősmaradványok

Egy 5 mm hosszú, tornyos-csiga került elő az iszapolási maradékból, ez feltételezhetően a mészkő oldódásakor preparálódott ki és hullott a fenékre. Más ősmaradványt nem találtam a mintában.

2./2.3. Borsókő,-cseppkő

Több helyről gyűjtöttem mintákat, a már letört anyagból.

Részletes leírásuk a 2./1.3.2. részben található. A már hosszabb ideje végzett hévizes kutatásaimhoz szükséges, mikroszkópos vizsgálatokat később végzem el, ez azonban független a most készülő jelentéstől.

2./2.4. Aragonit,-gipsz

Az I. barlang északi ágaiból gyűjtött anyag a 2./1.3.2. részben van leírva.

2./2.5. Kalcit,-limonit

A mészkőből kipreparálósott kalcit-telérek a barlangok minden részén megtalálhatók, míg az ezeket borító vékony limonitbevonat csak néhol volt megfigyelhető. Leírásuk a 2./1.3.2. részben történt.

2./3. A dorogi Kis-Kőszikla barlangjainak kialakulása

A kőzetblokkokat határoló törések mentén a mélyből, a felmelegedett karsztviz a felszínre tört. A kőzetben talált repedések mentén üregeket oldott ki, miközben a lassabban oldódó kalcit-teléreket és ősmaradványokat kipreparálta. A réteglapok között levő az önnálló rétegeket alkotó agyag a képződő üregek aljára hullott.

A kialakult, meleg-vizzel telt üregek felszínhez közeleső részén, ahol a széndioxid kiszellőzése lehetővé vált, megkezdődött a vízben oldott mészanyag kiválása. Ez a folyamat - ma még erősen vitatott módon - a hévizes barlangokra jellemző "borsókövek" képződéséhez vezetett.

A melegvízű források szintje alacsonyabbra kerülése után a kőzetbe felülről beszivárgó csapadékvizek vették át a szerepet. A képződött cseppkövek nem túl nagyok, 2-3 cm $\varnothing$ -nél vastagabbat nem találtam. Ennek több oka lehet:

- kevés volt a kőzeten átszivárgó víz mennyisége
- kevés volt az oldott-anyag tartalma
- nagy volt a barlang CO_2 tartalma
- rövid volt a cseppkövesedési időszak.

A kőzetblokk megsüllyedése, vagy más ok miatt, újra megjelent az üregekben a meleg víz. Ennek bizonyítéka a vastag borsóköves kiváláson néhol látható gömbsüveg alakú leoldódás. /Hasonló; a Ferenc-hegyi-barlang "Légvédelmi ágyu" formájához./ Ez a víz az előző fázis borsóköveit visszaoldotta, ami szintén több helyen látható. A II. barlang 6.-7. mérési pontjánál levő teremben a lehullott kőzettörmelék szintén ebből a vízből kivált mészanyag cementálta össze.

A kialakult cseppkövekre borsókövek nőttek rá, ami az első hidegvizes fázis létezését bizonyítja.

A második melegvizes időszak néhol aragonitot, végül pedig gipszet rakott le, majd átadta helyét a máig tartó, második hidegvizes fázisnak. Ebben még csak néhány centiméter hosszú 5-10 mm vastag cseppkövek képződtek, amik a barlang legjellegzetesebb díszének számítanak.

Az üregrendszerek feltárásával megkezdődött a képződmények gyors ütemű elpusztulása is.

Térképezés

A barlangok dokumentálásának legfontosabb része a térképezés. Ezt a nag türelmet igénylő munkát a barlangászok nem tulságosan kedvelik. Így, ezekről a hosszabb ideje ismert, sőt a továbbjutás reményében bontott barlangokról sem készült felmérés. Most mindkét üregrendszer térképét elkészítettük, bár további szelvények felvételével pontosítani kellene a munkát.

A méréseket Freibergi függőkompasszal /No.43326/ lejtyszögmérővel és vászon mérőszalaggal végeztük. A mérési pontok többségét falba vert HILTI-szögekkel állandósítottuk.

A felvett adatokból 1:100 méretarányu alaprajzi térkép és több hosszmetzet készült, néhány keresztshelvénnel kiegészítve. Az eredeti rajzok fénymásolatai mellékelve vannak.

4./ Természetvédelmi megfigyelések

4./1. A barlangok jelenlegi állapota

I. Barlang

A jól járható felső részen a képződmények többsége erősen sérült hiányos. A mellékfülkékben levő tús, aragonit-bevonatot és gipszkiválásokat szintén erősen megrongálták. A kürtő alsó részén az ott végzett feltáró munkák során csak néhány képződmény sérült meg, de a felfedezés óta eltelt idő alatt sok idegen "barlangász" járt itt lent, ami "nyomot hagyott" a képződményeken.

II. Barlang

A bejárati folyosó alját nagy mennyiségű agyag és néhány nagyobb kőtömb borítja. A kürtősor kezdeténél, az 5. számú mérési pont környékén nagyon szép borsókövek és cseppköves borsókövek voltak, melyeket erősen megrongáltak a látogatók. Kissé lejjebb, a 6.-7. mérési pont termecskéjében sok ép és kevés letört képződmény van. A barlang legalján, ahol szintén végeztek feltáró munkát, csekély károsodás történt.

4./2. A lezárás lehetőségei

A dorogi kutatók körében felmerült a barlangok, -főként a II. barlang- lezárásának gondolata. A kőfejtő további üzemeltetéséhez nagy népgazdasági érdek fűződik, ezért a lezárást csak a középső bányaudvar szintje alatt lehetne elvégezni. Ez a szint az I. barlang esetében csak a kürtő, azaz az alsó terem megóvását eredményezné. A kürtő, széles felső része miatt nagy nehézségeket jelentene a kellően erős vasbeton fedél megépítése. A II. barlang helyzete lényegesen kedvezőbb. A kőzet rétegződésének megfelelően húzódó felső járat végén kürtősor indul lefelé.

Ennek idején a térképezés során 4. mérési ponttal jelzett kettős nyílásu résznél könnyen kialakítható egy függőlegesen álló fal és ajtó. Így az egész, képződményekkel borított rész megvédhetőnek látszik. Ha később /lejjebb/, a 18.9. mérési pontnál, a legalsó kürtő előtt készülne a zárás, akkor a fölötte levő - szép képződményekben gazdag - részekből a behulló anyagot igen nagy munka volna később kiszedni.

4./3. Leletmentés

Ha az üregrendszerek lezárása nem oldható meg, akkor a még épen maradt képződményeket érdemes lenne kihozni, hogy azokat oktatási és bemutatási célra fel lehessen használni. Az anyag leszedése és felszínre szállítása nagy körültekintést igényel. A technikai felszerelésekről nem is beszélve. A képződmények erősen törékenyek, így eredeti helyükről történő kiemelésüket csak kézi véséssel lehet megoldani. A kőzetanyagot célszerű lent a barlangban homokba ágyazva ládába rakni, majd így kihozni.

A nem tús tehát kevésbé kényes anyagot ládák helyett erős zsákokban is lehet szállítani, ekkor azonban egyenként papírba kell csomagolni a köveket. Vigyázni kell, hogy a zsákokat ne huzzák a földön, hanem kézben, vagy kötélben szállítsák.

I. Barlang

A felső részen lévő tús, aragonitos kiválásokat könnyen lehet tenyérnyi, vagy annál nagyobb darabokban lefejtetni a falról, majd egy rétegben ládába rakva kivinni. Hasonlóan, de több rétegben ládába lehet az ezen a részen levő borsóköves és kalcitkristályos anyagot szállítani.

Az alsó terem képződményei mennységben és szépségben jóval felülmulják a felső részek anyagát. A lent ládába vagy zsákokba rakott anyag kihuzásakor gondot okoz, hogy a kürtő felső

részen az ácsolat erősen korhadt, életveszélyes, ezért az itt levő ember kötélbiztosítása és a felhuzott anyag azonnali továbbítása szükséges.

A munkához szükséges létszám legalább 6-8 fő, /3 bont és csomagol 3-5 ember szállítja az anyagot/. Fennakadás nélküli munka esetén 6-8 óra alatt elvégezhető a leletmentés.

II. Barlang

Képződmény a felső, enyhén jejtő szakaszban nincs, csak kürtő-sor bővelkedik ezekben. A lefejtett és becsomagolt anyag szállítása a több apró, ferde kürtő miatt csak kézben oldható meg.

Az alsó teremből kötéllel lehet felhuzni a csomagokat, de a kürtő felső részén - egy kötéllel biztosított embernek át kell emelni, majd kézben továbbítani azokat.

Gondot okoz a 8.-9. mérési pontnál levő szükületen átjutni a csomagokkal. Szükség esetén a további szállításig a 6.-7. mérési pontnál levő termecskében, majd a felső egyenes szakaszban /a 2. mérési ponttól kifelé/ lehet tárolni az anyagot.

A többszörös lepakolás esetén 6-10 fő elég a munka elvégzéséhez, míg e nélkül 15-20 fő kell. Fennakadás nélküli munka esetén is igénybevesz egy teljes munkanapot a leletmentés.

4./4. /Saját véleményem/

Az üregekben található képződmények sem mennyiségükkel, sem különlegességükkel nem egyedülállóak a Budai- és Pilis-hegység hévizes barlangjai között. Eredeti állapotban történő megőrzésükre nemérdemes nagy anyagi és főleg munkaerő-áldozatot hozni, megkísérelve az alsó részek lezárását. Ez annál is inkább kevésbé célszerű, mert a robbantások során keletkező rázkódástól a nagyobb képződmény-csoportok, lazán álló, vagy gyengén beékelődött kötőbök valószínűleg lezuhannak, végül az újra megnyíló barlangban csak romhalmaz fogadja a kutatókat.

A lezárás mellett szól, hogy ekkor vizsgálni lehetne az üregrendszer fölött áthaladó kőfejtés hatását az ott levő képződményekre. Így a későbbiekben, hasonló esetben nemcsak feltevésekre, hanem tényleges ismeretekre alapozott véleményt lehetne mondani, a kőfejtőben feltáruló barlangok védelmével kapcsolatban.

Az alsó barlangrészek sikeres megvédése esetén újra gondot okoz majd néhány év, vagy évtized múlva a kőfejtő alsó bányaudvarának terjeszkedése; a természetvédelmi és gazdasági huzavona kezdődik előlről.

A leletmentés - ha körültekintéssel végzik - sokkal célszerűbb, bár itt is felmerül az anyag további sorsának kérdése.

Ismerve a környező házak sziklakertjeit, kételkedem a nagy munkaráfordítás érdemességében.

A hévizes barlangok agyaggal és törmelékkal kitöltött alsó részeit ma még alig ismerjük. Nem tudjuk, hogy a víz feltörése pontszerűen, vagy hasadék mentén történt-e. Nem ismerjük az alsó záróformákat sem. A hévizes üregrendszereket vizsgáló szakemberek keresik a választ ezekre a kérdésekre, de megfelelő feltárások hiányában kevés eredményt érnek el. Egy felső szakaszában jól ismert barlangot tartalmazó hegy lebányászásakor sok értékes megfigyelést lehetne végezni.

Leonardo da Vinci a maga korának törvényei miatt kénytelen volt hullarablóktól és bérgyilkosoktól vásárolni tetemeket, hogy anatómiai vizsgálataihoz boncolási anyaga legyen.

Nem kell tehát szégyellnie a kutatóknak, ha ismeretanyaguk egy részét "barlanggyilkos" kőfejtőkből szerzik be.

5./ Magán jellegű morgások

"... nem oly becses az irhám,
hogy érett fővel szótlanul kibírnám..." /József A./

A Hungária mészüzem kőfejtőjében a bányászok tájékoztatása szerint már több üreget lefejtettek, betemettek. A most vizsgált barlangok hosszabb ideje - esetleg évek óta? -.nyitottak a dorogi bányászok által ismertek, sőt kutatottak is. Miért csak most, a bánya továbbterjeszkedése előtt néhány héttel került sorra a térképezés, dokumantálás? Két nap alatt, két ekkora üregrendszer teljes térképezését és geológiai vizsgálatát nem lehet rendesen elvégezni, így ez a munka is csak vázlatos áttekintést ad a barlangról.

Azt is kifogásolom, hogy az üzemvezető jóindulatán mulott, hogy szombat-vasárnapi /szeptember 20-21/ belépésünket engedélyezte, mert a Hivatal által küldött levélben csak szeptember 17.-i időpont szerepelt.

A problémák ellenére is szívesen vállalom kisebb hévizes üregrendszerek geológiai vizsgálatát, szükség esetén térképezését is.

Budapest, 1980 október 15

Kraus Sándor

Bp.1039 Ságvári u. 30.

Mellékletek:

I. barlang	Alaprajz
	A-B szelvény
	C-D szelvény
	E-F szelvény
	metszetek

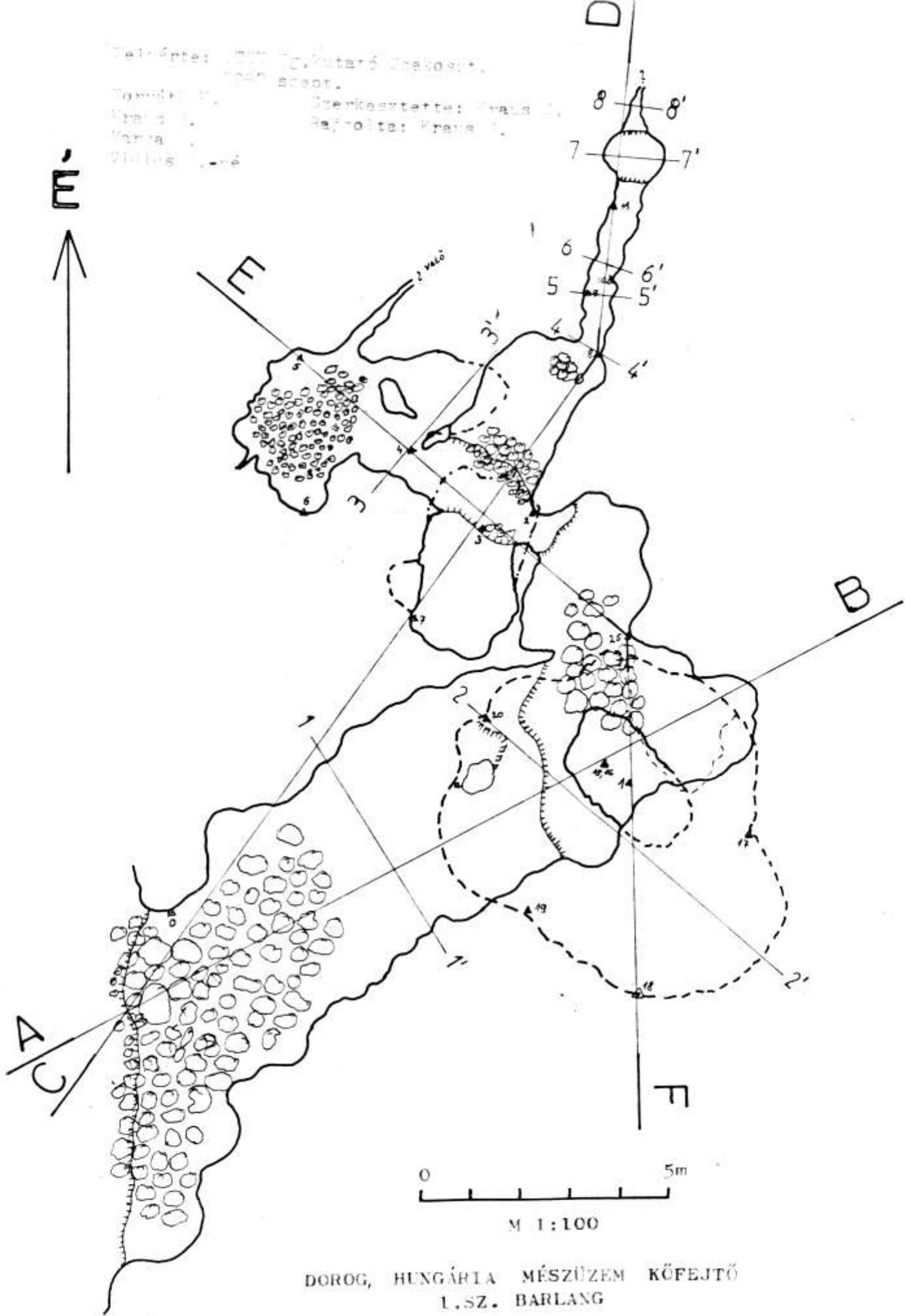
II. barlang	Alaprajz
	A-B szelvény
	C-D szelvény
	E-F szelvény
	G-H szelvény
	Metszetek

+ egy méretarány nélküli helyszínrajz

A Dorogi Mészüzem kőfejtőjének I. sz. barlangja. 1980
Gömbfölke a bejáratnál. Fotó: Gazdag László

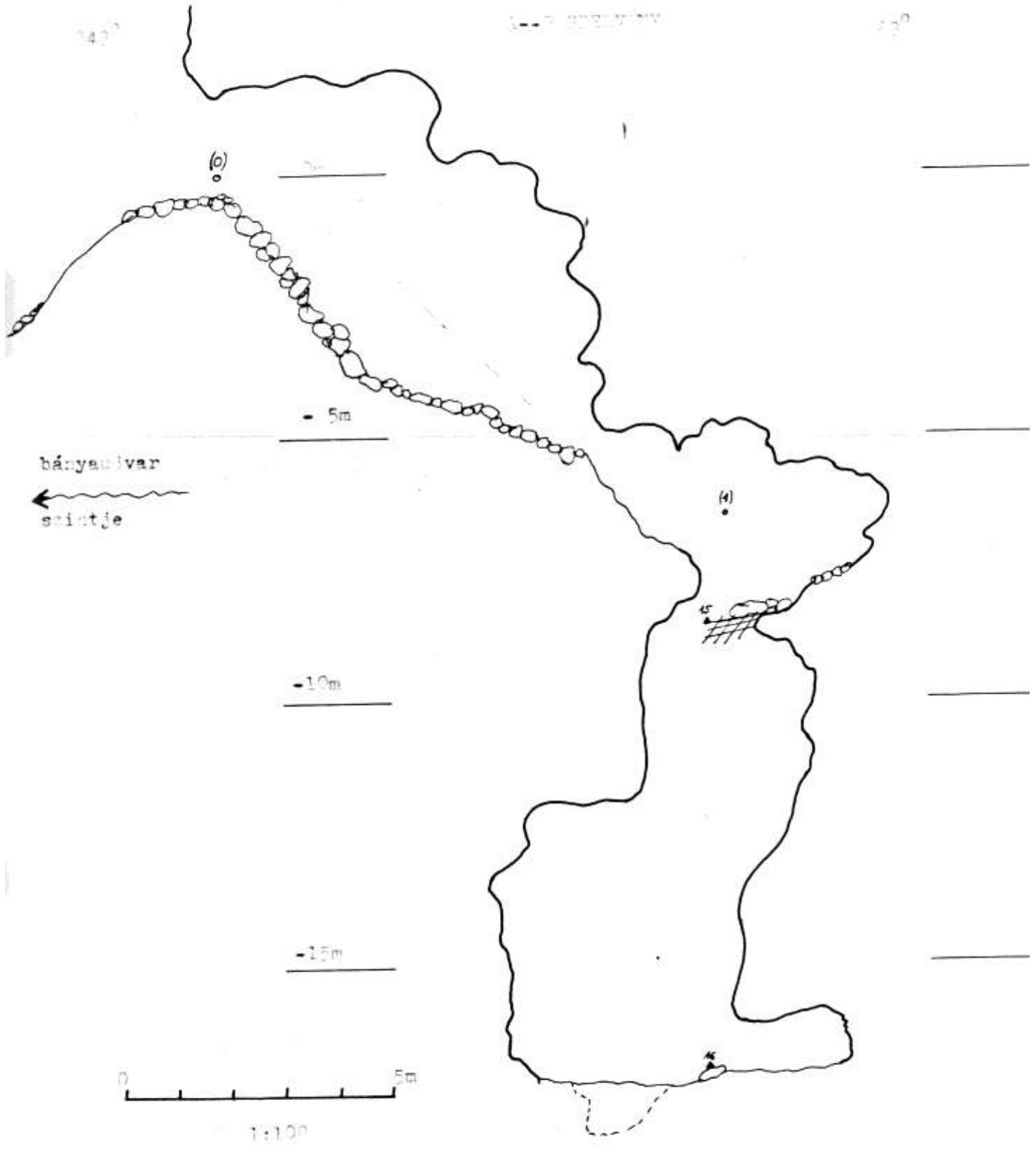

Teljesírtés: ...
 Felkészítette: ...
 Rajzolta: ...

DOROG, HUNGÁRIA MÉSÜZEM KÖFEJTŐ
 1. SZ. BARLANG
 ALAPRAJZ

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

bányavár
szintje

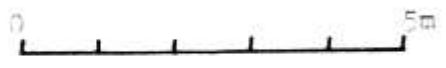
(6)

(4)

- 5m

- 10m

- 15m

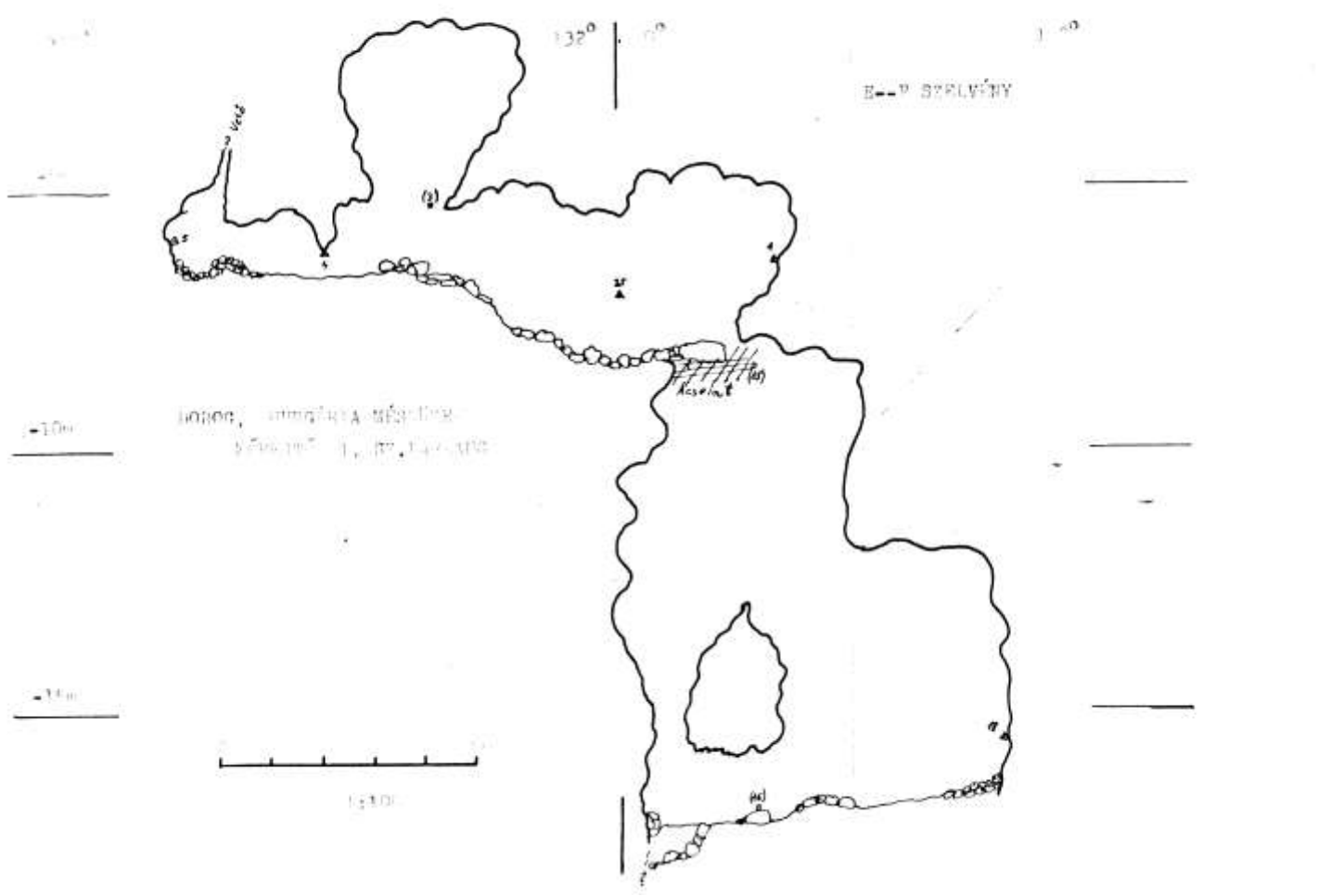
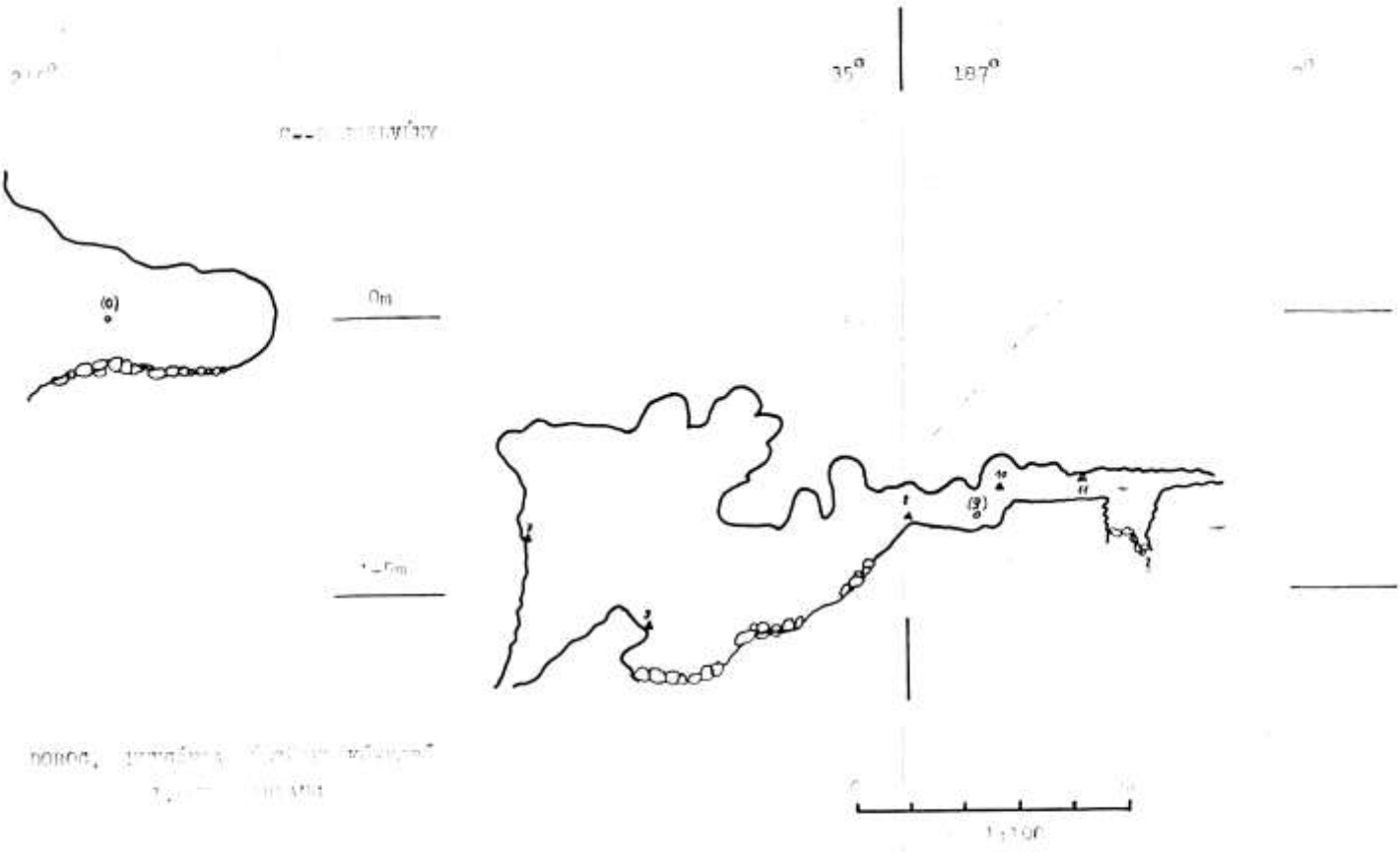

1:100

szintvonal

143°

130°

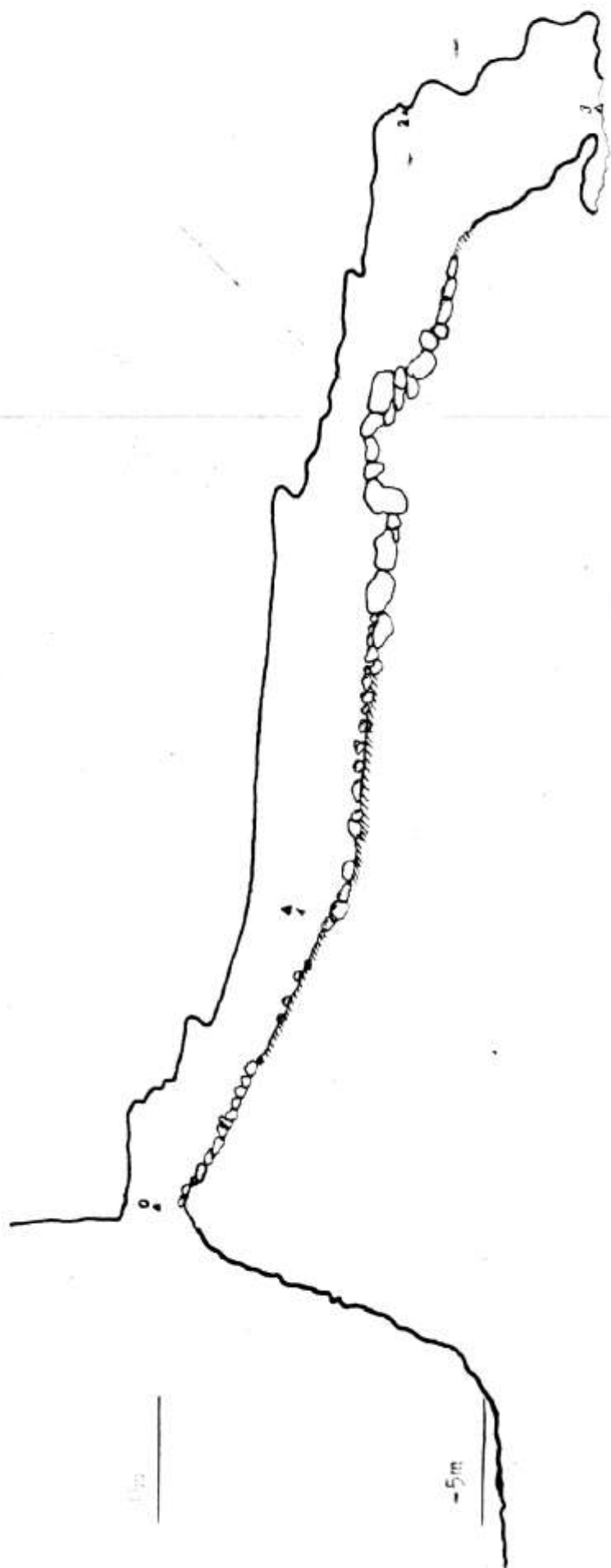

HUNGÁRIA (Északnyugat) 11. 37. BARTANG

2350

A--B SZELVÉNY

660

5m

5m

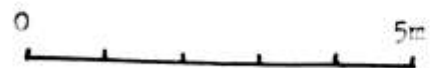
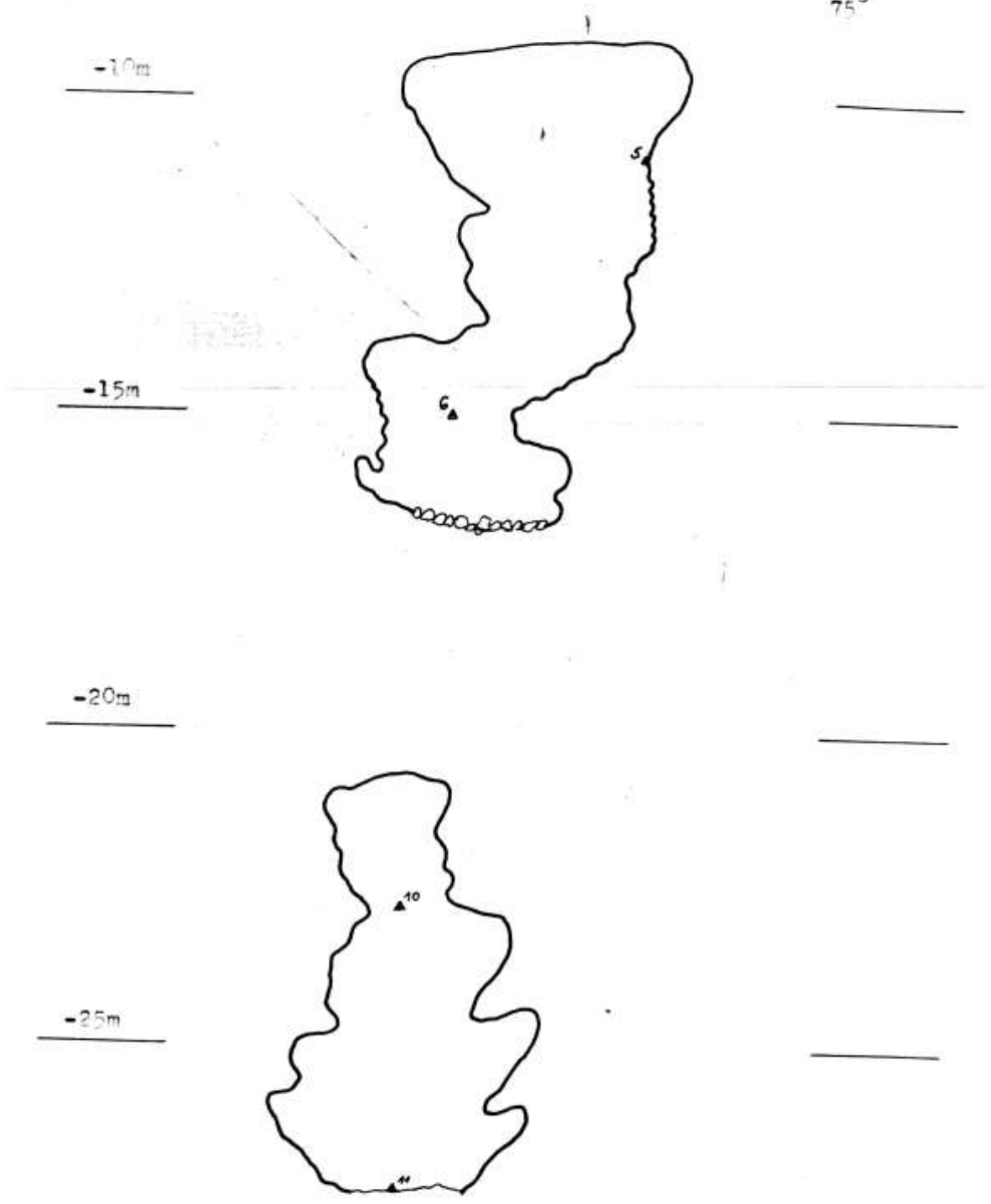

0 5 10

0--0 SÍRLENY

255°

75°

M 1:100

10007. "MIRAZIJA" NEKRETNOSTI "KURUMI" BILJE. BILJE

E-W STREŽNJE

310°

130°

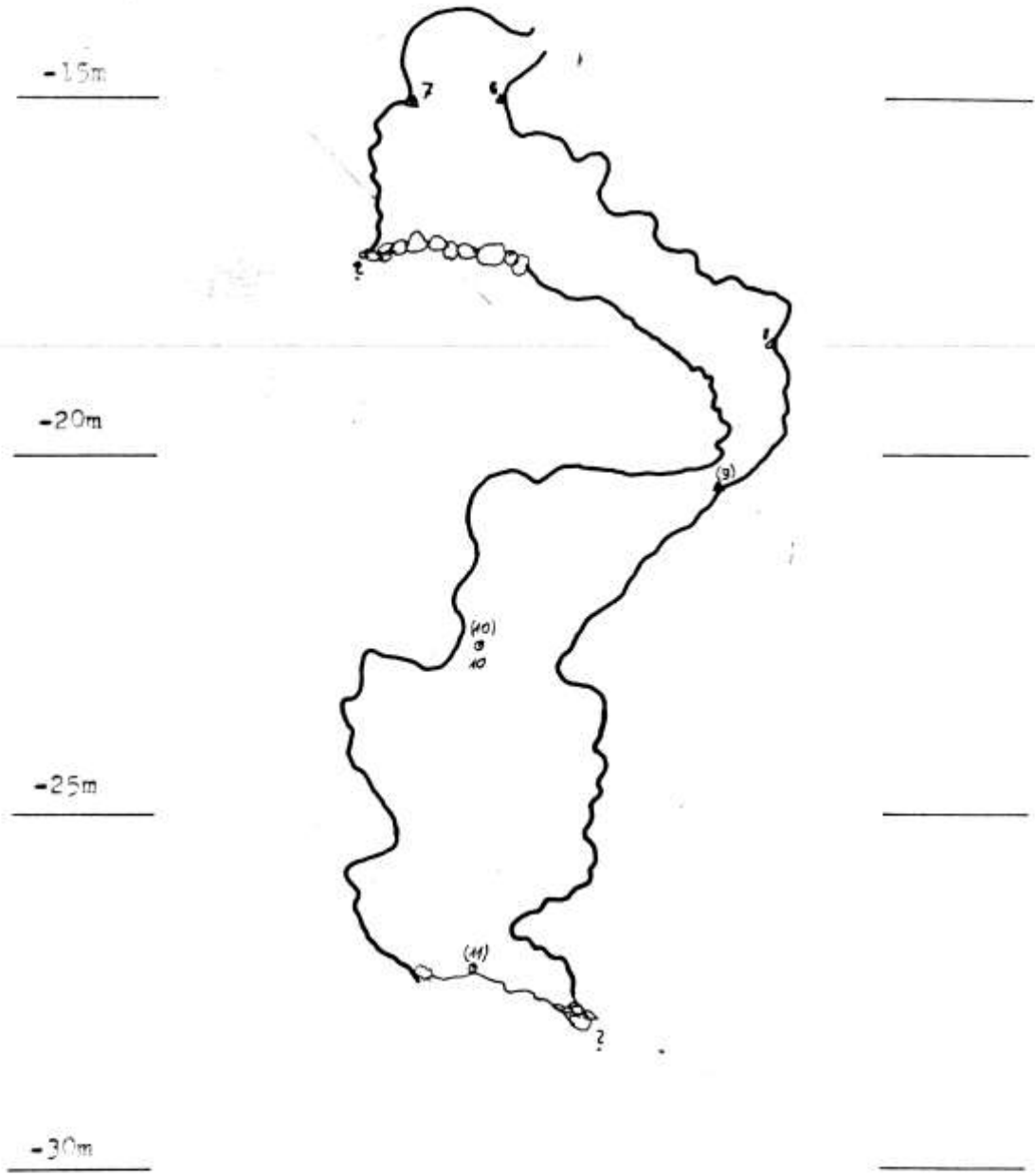
M 1:100

DOROG, HUNGÁRIA MÉSTŰNY KÉPZŐ 13. SZ. TÁRSAS.

1-10 SZELVÉNY

310°

13°

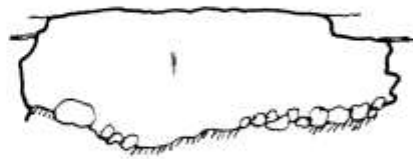

M 1:100

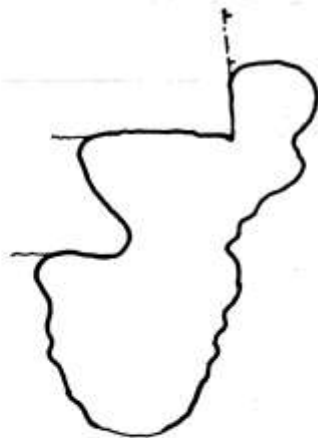
ВЪЗГЛЕДЪ

1--1'

2--2'

3--3'

4--4'

1:100

Szakosztályunkat a 60-as években Dr. Bertalan Károly felkérte az általa gyűjtött Vértés barlangkataszter térképeinek elkészítésére. A terepbejárást már Radó Denise bejárása, terepjelentése és térképezése /vázlatai/ után kezdtük meg. Célunk nem a teljes átfésülés, barlangkeresés volt, hanem Dr. Bertalan K.-nak irodalmi adatok alapján megadott megközelítő "címei" után kerestük meg és mértük fel az üregeket. Később Kocsis Antalnak a Vértés-hegység barlangjai c. kiadványa után, ezek közül a még nem térképezettek kiegészítésére kért fel.

A megbízást szakosztályunk, más munkái miatt elég lassu tempóban, de végezte. Az évek folyamán több bejárással térképeztünk. A Társulat térképtára részére és a Dokumentációnak, legtöbbször terepjelentés mellékleteként 18 db. barlangtérképet adtunk le. Ezek között volt a hegység minden nagyobb barlangja, a gánti* kivételével, mely Kárpát J. munkájaként jutott a Dokumentációba. A leadott térképeken kívül a Meszes-, az Ugró- és a Szapáriósvölgy üregeit is felmértük, ezek még vázlatban maradtak.

A felméréseket, térképeket mindig jelentettük.

Az 1978.-évi Kataszteri pályázat keretében az Alba Regia Barlangkutató Csoport igen nagy munkával feldolgozta és a gyorsaságban példamutatóan térképezte a hegység barlangjait.

Az értékes munkából néhány üreg, köztük kettő már jelentett kisbarlang kimaradt. Ezeknek térképét és rövid környezetleírását régi vázlataink alapján közöljük.

A könnyebb áttekintés céljából, a sziklaalakzatai miatt elég tagolt Meszes-völgyről, ill. annak barlangzónájáról vázlatos felméréssel készült alaprajzi térképet adunk.

A vázlaton az újabb üregeket a kataszterben adott számozás folytatásával, de a már jelentett névvel jelöljük.

*
és a Gánti bauxitkölfejtés víznyelő barlangja...

A CSÁKBERÉNYI MESZES-VÖLGY

Csákberény temetőjétől az ÉÉNY-i irányú földúton 15 perces menetel érhető el az innen kb. 1200 méterre levő 79-es számú határjel.

A temetőtől a 100. méternél, a jobboldali elágazás után az alig emelkedő út sűrű fiatalosban vezet. A szegélyező dombok emelkednek és 400 méter után az ÉK-i oldalban már nagyobb sziklás részek látszanak. Jobbra, egy kis rét után a határozott sziklaél letörik és ÉK felé keskeny völgy vezet. Az úton tovább a DNY-i oldalon is megjelennek a szirtek. Egy NY-i völgy után a jobb oldalon 90 méter hosszú, háromszög alakú irtás előtt ismét leágazás. A bal oldali fő völgy-úton tovább, az irtás végétől 30 méterre újabb elágazásban van a határdomb és a 79-es számú erdészeti határcövek.

A határjeltől DNY-ra kb. 30 méter magasan a fák felett látható az /M-7/ sz. hasadékbarlang. Pontosabban, néhány méterrel tovább az út jobb oldalán lévő méteres kőtömbtől az útra derékszögben, sűrűn benőtt, meredek oldalon lehet felkapaszkodni a barlanghoz.

Az első öt felmért üreget rejtő hegyfok alakítja a völgy S kanyarját és a fok túlsó oldalában a völgytalphoz közeli DK-i sziklafalakban található még 4 barlang és több kis üreg.

A jeltől 60 méterre a balra kanyarodó völgy útja már mindkét oldalon szirtek között vezet. A DK-i sziklaélben a jeltől 110 méterre az úttól 15 méterre és kb. 7 m magasan látható az /M-8/ sz. üreg. Tőle NY-ra 30 méterre, a szemben levő szirt alján, jelentéktelen kis üreg van.

Az /M-8/ üreg sarokszintjétől tovább 80 m-re, mint két hatalmas kapuszlóp áll, jobb oldalon egy magányos toronyszerű tömb, 7 m-re az úttól /út felőli oldalán hasadék és nagy fa/. A bal oldalon, közvetlenül az út mellett emelkedik egy 7-8 méter magas, helyenként vízszivárgásos, bástyaszerű sziklafal. Ez az ún. "kőkapu". A baloldali bástya előtt /vissza/ 25 méterre, az úttól 15 méterre emelkedő szirt fölött kb. 30 méter magasan egy sziklaudvar, felső részén és egy kőtömb mögött van a Meszes-völgyi-barlang/M-9/. Bejárata az útról nem látható.

Tovább, a kapubástya mögött felkapaszkodva az úttal nagyjából párhuzamos, 7-8 méter magas fallal határolt sziklaudvarba kerülünk. Közepén, az út mellett, nagyobb kőtömb. A K-i fal sima, majd tovább tagoltabb. Az ÉK-i sarokban, a törmeléklejtő felett nyílik az /M-1/ számú barlang /az útról a sziklafaltól takart/.

Tovább, a fal mellett, ennek romlottabb DNY-i szegletében található az /M-2/ sz. hasadék. Ennek szirtfokától az újra ÉNY-ra kanyarodó völgyben kb. 600 méter után található a következő üregek nyílása, magasan az É-i oldalban.

Jobboldalon az úttól 10 méterre, romlott kis szirtfoktól határozott vonalú 4-6 m magas sziklafal emelkedik, É-i irányban meredeken a tető felé. Az úttól kb. 60 méterre és 15 m. magasan, a faltól jobbra álló szirtben van az /M-4/ számmal jelzett barlangüreg, vagy inkább hasadék.

Ettől kb. 10 méterre DK-re az /M-3/ üreg.

Tőlük Ny-ra és kb. 40 méterre, magasabb szinten az /M-10/ sz. sziklaeresz.

Tovább a völgyön, az út menti szirtfoktól 45 méterre, baloldali, Ny-i irányú völgy és útelágazás. A turistaut innen 100 méteren É-i irányú, kissé emelkedik. Bal oldalon nagy tömbbel kezdődő, majd kisebbekkel folytatódó gát szegélyezi. Jobbra, a szirt ahján két kis sziklaeresz. A gát nagy tömbjétől tovább 100 méterre mintkét oldalon nagyobb szirt áll. A jobboldali szirt középső gerincét karvastagságú, vízszintes lyuk, korróziós cső töri át.

A bal, DNy-i oldali szirt sarkában, 30 méterre és 7 méter magasan az út felett már messzebről látható az /M-6/ sz. barlang nagy fülkéje.

Az út továbbra is ÉNy-i irányban vezet még 300 méteren az utolsó szirtekig. Tovább az ellaposodó, enyhén emelkedő völgyben felérünk a tető két erdőnyiladékához. A tető előtt, a bal oldalon jellegzetes nyires, a nyiladékok között pedig fiatal fenyvesbe vezet az út. A fenyves a régebbi térképek mezőnek jelzik.

A csákbereányi Meszes-völgy.

Vértess-hegység.

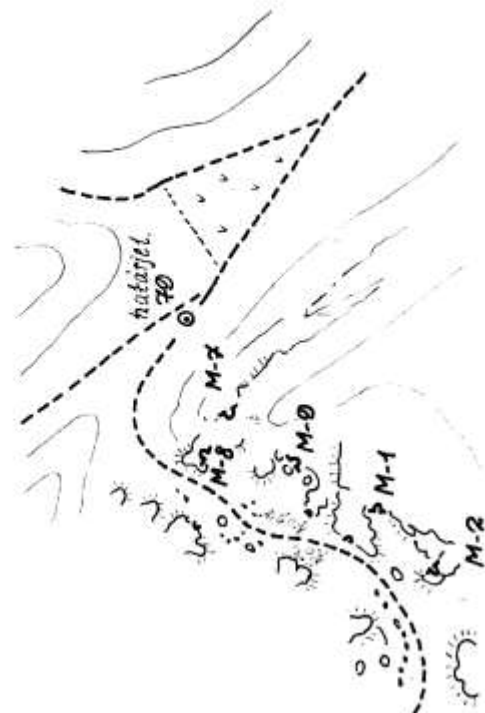

M=1:3000

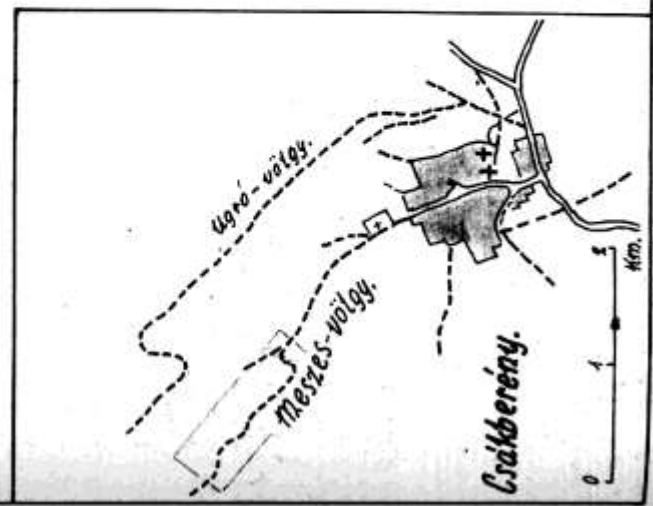
Vázlat.

FTSK 1976. X. 24.

A. r. Horváth János.

Felek:

Meszes-völgyi-hasadékbarlang.

/ M-7 /

A Meszes-völgy S kanyarja előtti, háromszög alapú kis irtás, mező-től Ny-ra. Pontosabban a mező után következő szekér-ut elágazásában a 79-es sz.határcövektől 250 fokra, kb. 60 méterre és 30 m.magasan a völgytalp felett van a barlang.

A határjeltől tovább néhány méterre levő méteres kőtömbtől az utra derékszögben a sűrűn benőtt, meredek oldalban lehet felkapaszkodni a barlanghoz.

Töredezett felszíni sziklarétegek közti, keskeny hasadék.

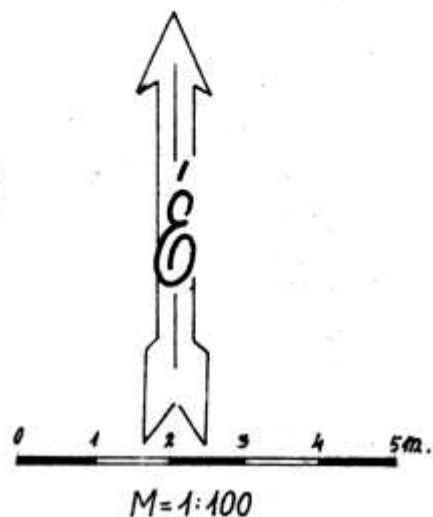
A főtét nagyobb tömbök alkotják 4 m.-ig, köztük a tetőre nyíló lyuk, melyen egy nagy fa gyökere mélyül a tömbök közé. a lyuk alatt két beszorult szikladarab van másfél m. magasan.

A hasadékbarlang aljzata humusz, törmelék. Környezete töredezett sziklatömbök.

Hossza 8 m. szélessége 0.5-0.7, magassága 3 m. Alapterülete 4 m^2 térfogata kb. 11 m^3 .

Hartig Miklós 1975.-évi vázlatát kiegészítette

Horváth János 1976.X.26.-án

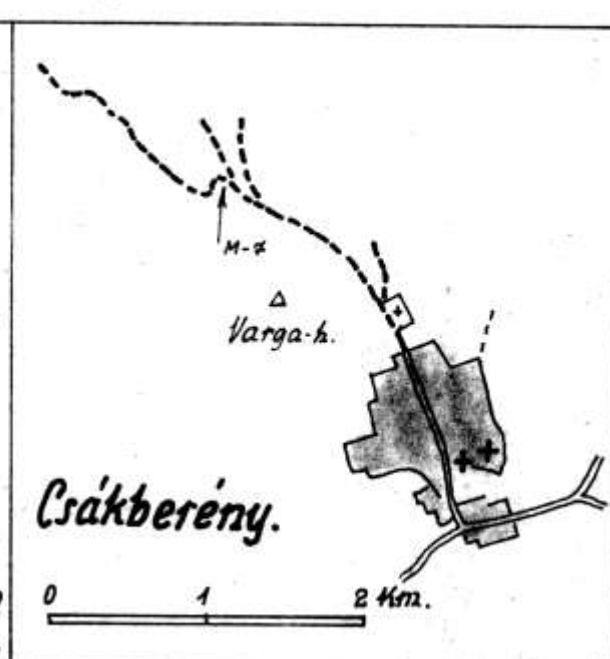
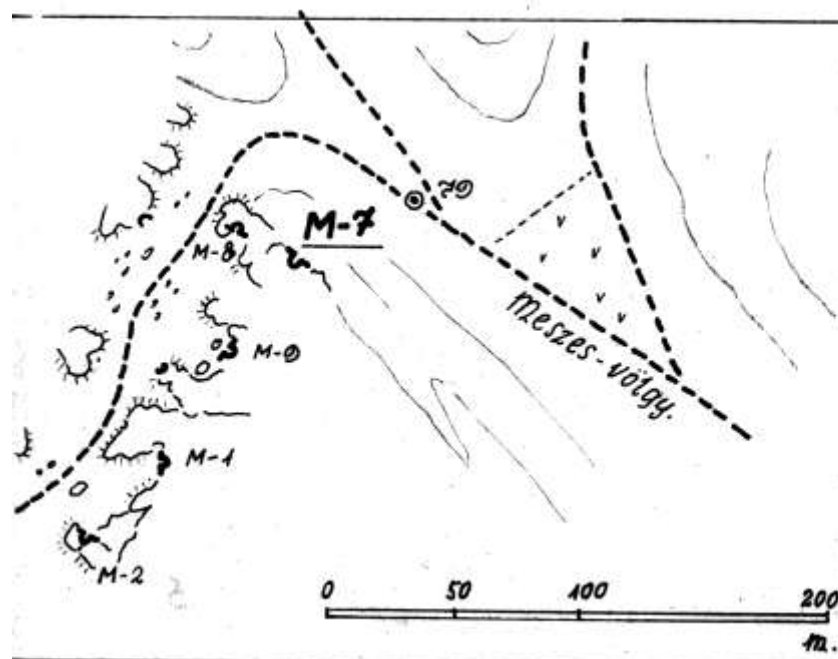

Meszes-völgyi-
hasadékbarlang.

|M-7|

Vértés-hegység.
Felm. FTSK 1975-76.

Hartig M. Horváth J. 76. x. 25.

A 79-es jeltől 110 méterre, a völgy DDNy-i fordulója után közvetlenül a bal, K-i oldalon, az úttól 15-méterre és 7 méterrel magasabban található kis üreg. A völgy fordulóját alakító szirt sarkának D-i oldalán bozótos, 3-4 méterre emelkedő sziklalépcsők felett. Törések között kipuштult jelentéktelen üreg. Jobb oldalon 70 cm magas padka.

Vizmosás nyoma nem jellemző. Falai simák, aljzata hasadékszerű, kifelé erősen lejt, az üreg szájánál humusszal feltöltött.

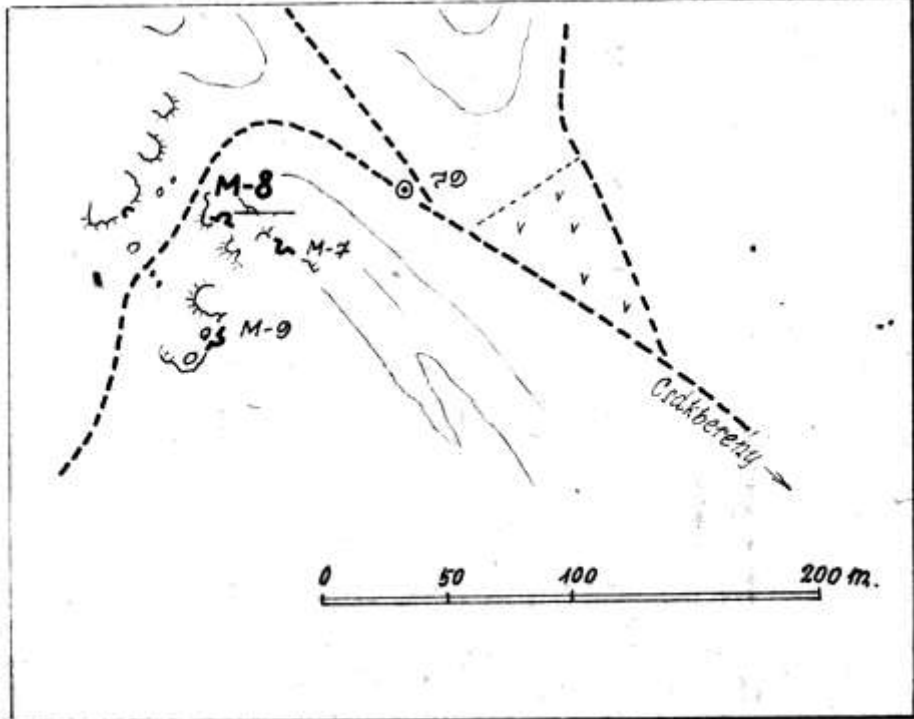
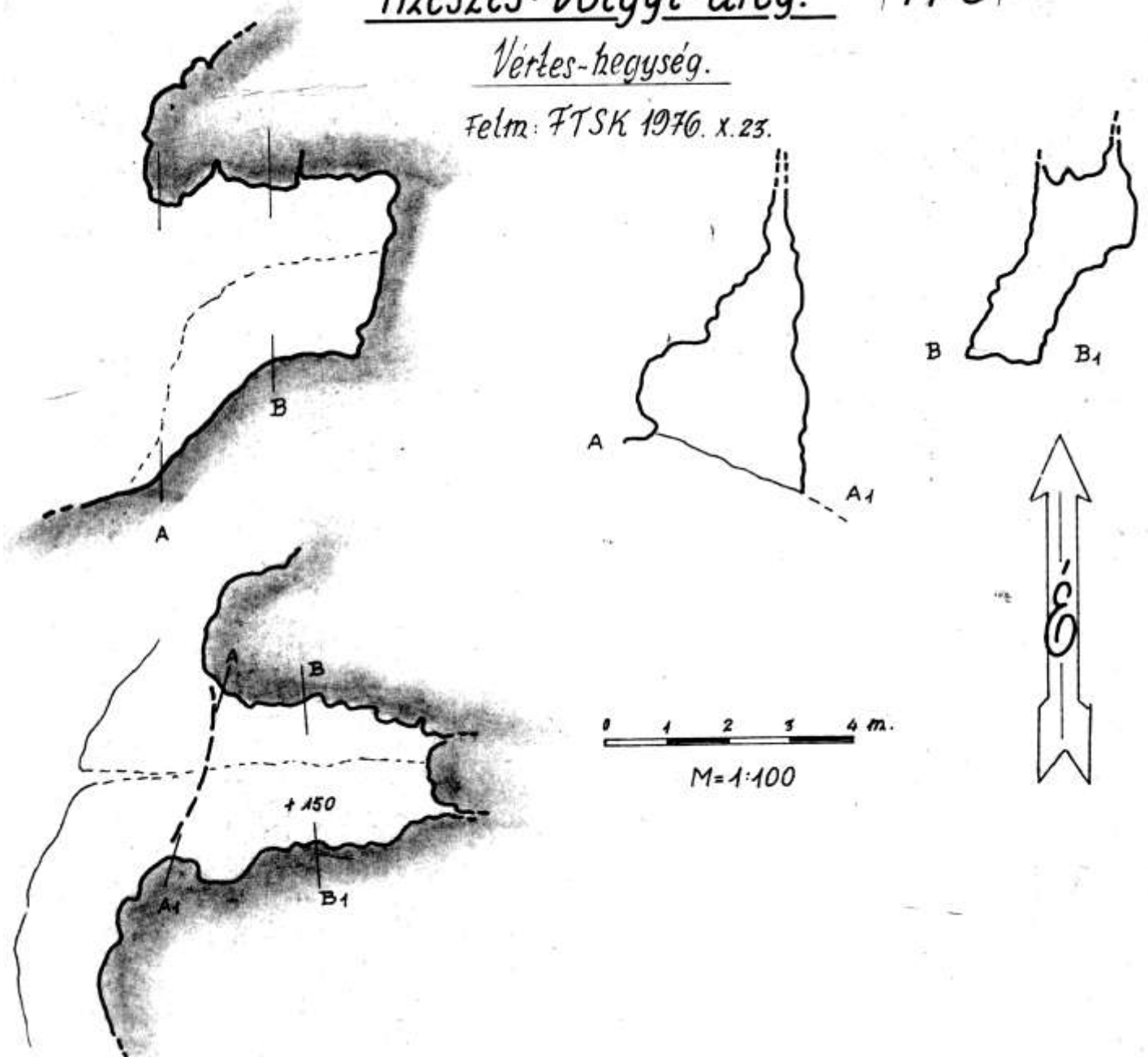
Felvétele vázlatos, tájolóval készült.

Hossza 3 méter, magassága 3,5 - 2 méter, alapterülete 5,5 m².

Meszes-völgyi-üreg. | M-8 |

Vértés-hegység.

Felm: FTSK 1976. X.23.

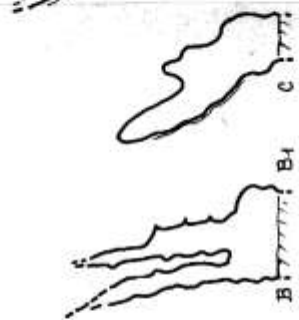
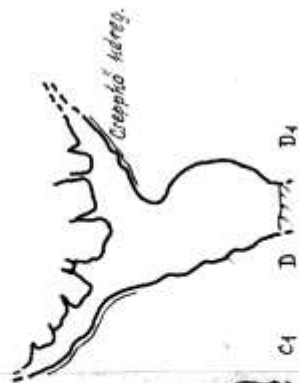
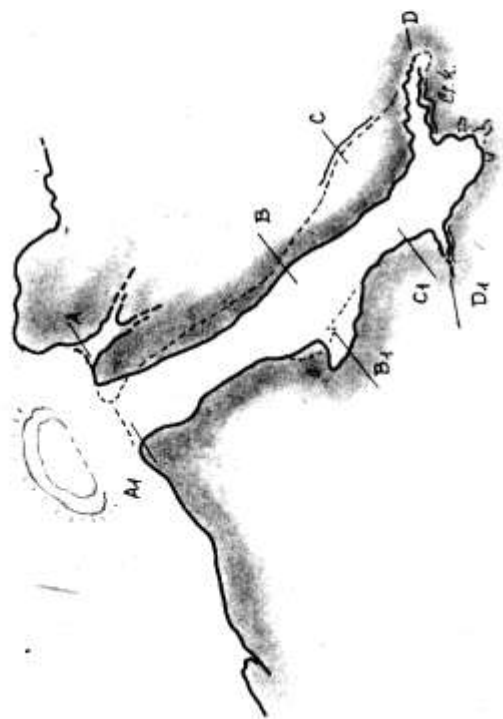

felm: Horváth János.

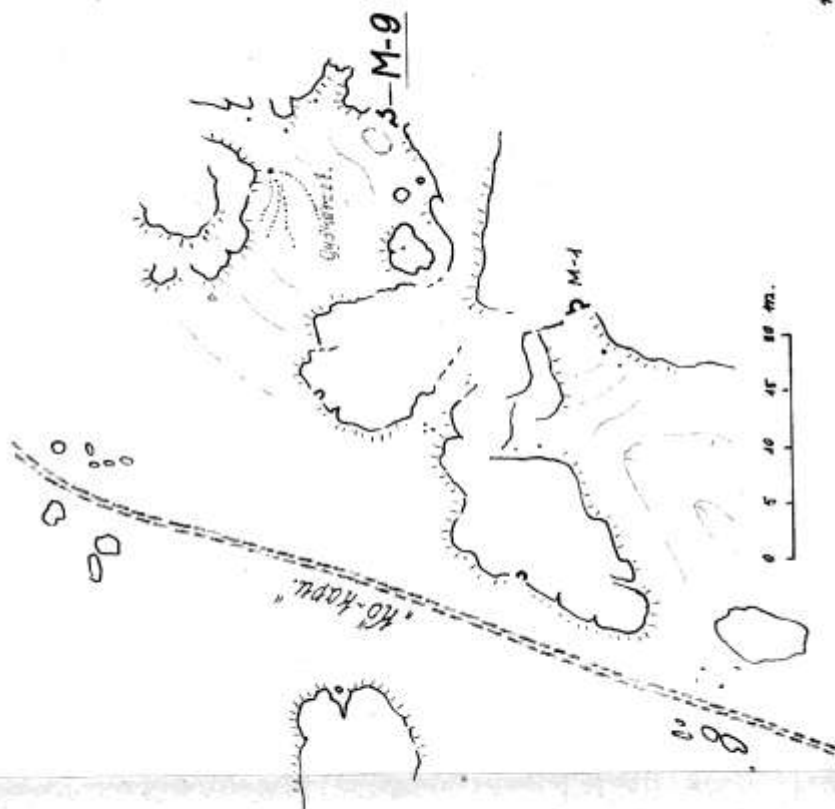
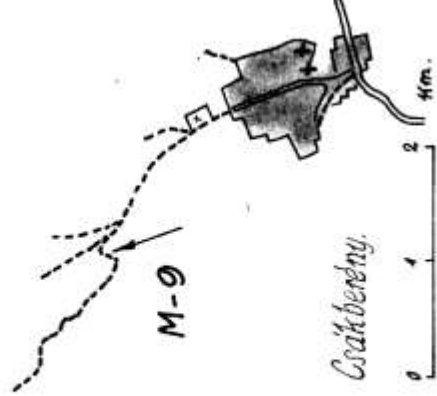
Meszes-völgyi-barlang.

Vertes-hegység.

M-9

felm. FTSK 1977. III. 27. Moga J. Horváth J.

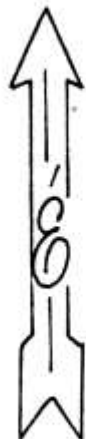
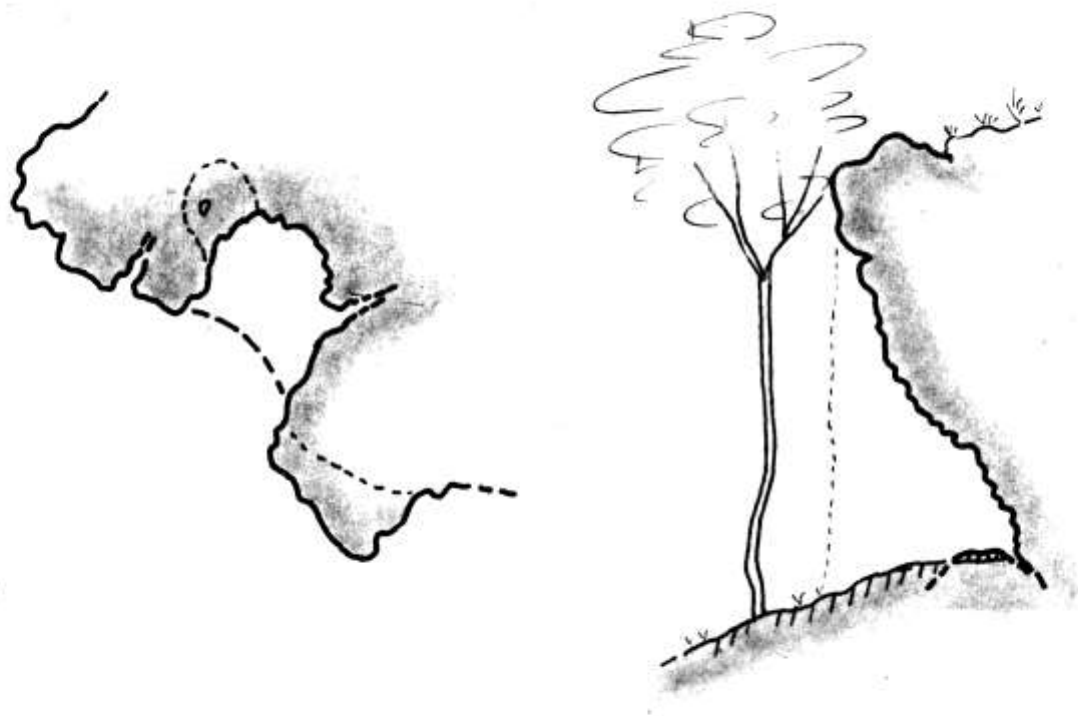
Az /M-4/ hasadéktól kb. Ny-ra és 40 méterre /helye nincs bemérve/, a DK-i oldalán sziklafallal határolt tömbnek magasabb részén, ki-mállott és oldott formát mutató fülke. Feltehetően vastagon fel-töltött talpszintjén mutat leginkább barlangi formát. Szemből néz-ve **bal** oldalon a talp felett 10-15 cm magas légterű üregbe lehet még méterre benyúlni. Jobb oldalán hasadék. Az aláhajtás 4 m magas, a fülkeszerű rész 2 méter és 1,5 méterre mélyed a szint-be. Alapterülete 2,5 m².

Felmérte Horváth János 1976. október 23.

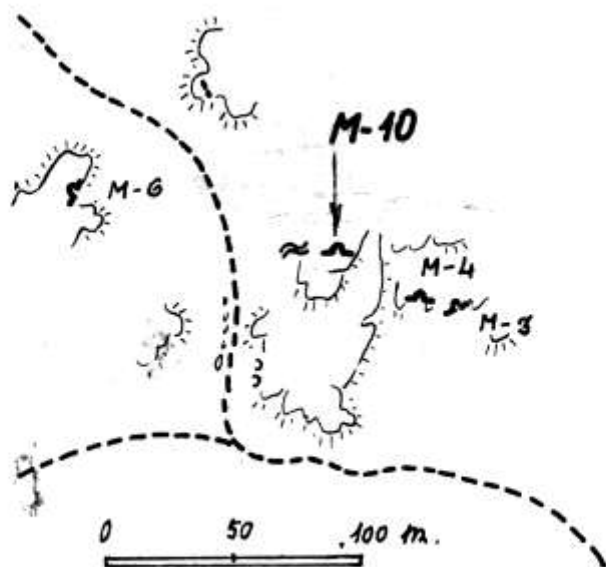
Meszes-völgyi-sziklaeresz. | M-10 |

Vértés-hegység.

Felm. FTSK 1076.

M=1:100

felm.r. Horváth János

Az Ugró-völgyi 1-es barlangot /U-1 Ugró-völgyi-lyuk/ és az Ugró-völgyi-hasadékbarlangot /U-2/ bészáró sziklatömb fölötti gerinc D-i oldalán a hajlatban, kb. 100 méterre és 30 méterre a barlangok szintje felett található.

A gerinc romlottömbjei alatt 20-50 cm magas légterű pusz-
tuló fülke. A felszinnel a bejárón kívül kis kúrtó köti össze. Jelentéktelen üreg, kúszható hasadékával együtt hossza 3 méter.

Felvétele vázlatos.

Ugró-völgyi „Omladékfülke.”

1U-51

Vértess-hegység.

0 1 2 3 4 m.

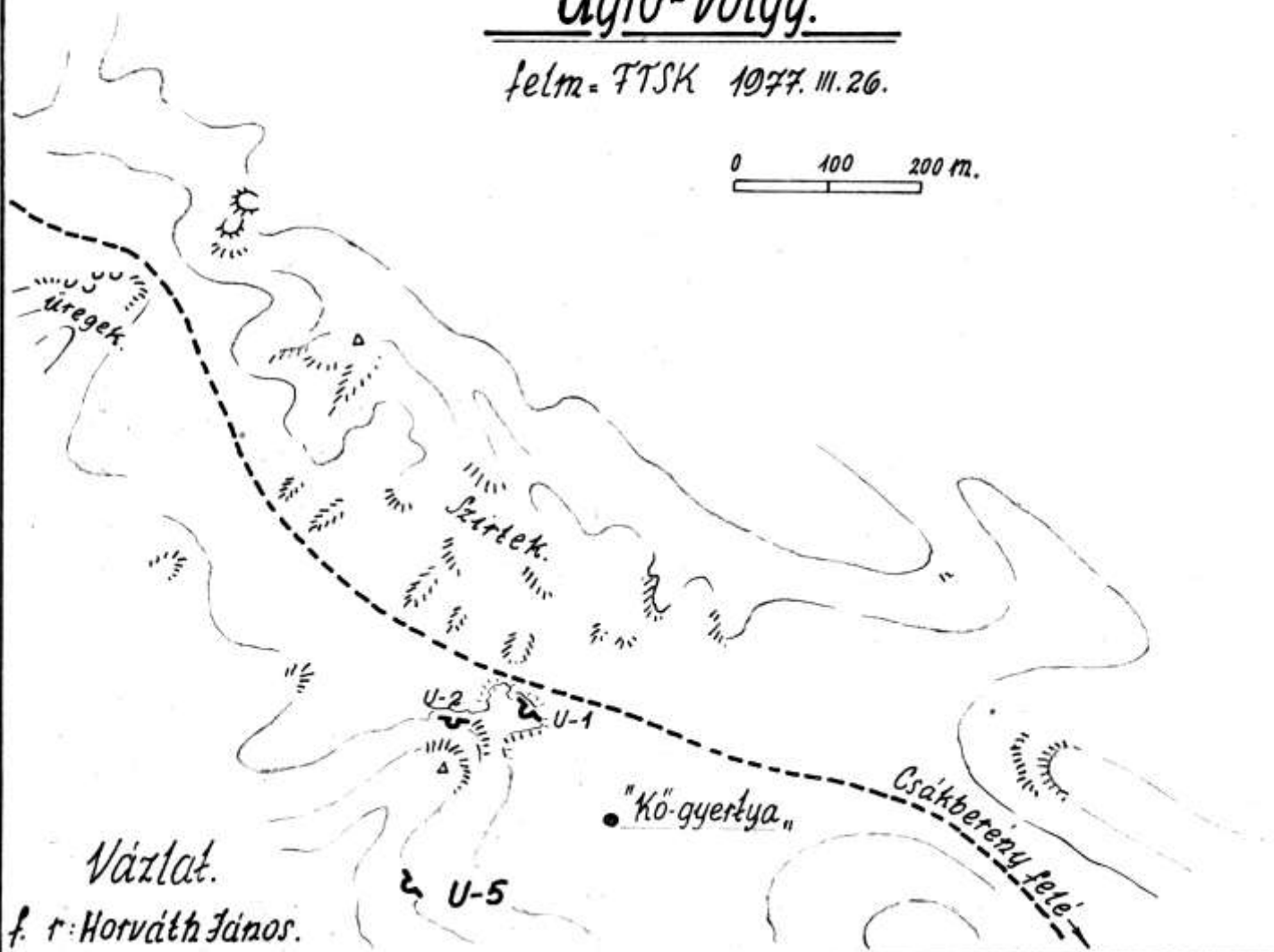
M = 1:100
Vázlat.

 felszakadás
magasság 20 cm.

Ugró-völgy.

felm. = FTSK 1977. III. 26.

0 100 200 m.

Vázlat.

f. r. Horváth János.

Fáni - völgy.

Fáni-völgyi 9. sz. üreg.
/ F-9 /

A Fáni-völgyi 7.sz. üreget és a 8 és 8/a sziklaereszt / F-7, F-8, F-8/a / bezáró sziklatömb negyedik, legnagyobb ürege.

Az üregsor /fülkesor/ aljzazát képező, előttük méter széles sziklapadnak az ut felőli, Ny-i letörése alatt 5.5 méterre, a szikla alatti törmelékletőről nyílik 3x2.5 méteres, ovális bejárata. Iránya megegyezik az üregsorral, az ut felőli sziklaeresz alá húzódik. Poltozata annak járósintje alatt kb. 2.5 méterre van. Bezáró kőzete, formája az 1.- és 6. sz. üregekhez hasonló. Hosszúsága 5, szélessége 3, magassága 2.5m. Alapterülete 14 m^2 . térfogata 22 m^3 .

Az FTSK 1968.III.31.-én mérte fel a többi üreggel együtt. A térképtárnak és a Dokumentációnak leadott térképen a fülkesorral együtt, és külön is 9.számú üregként jelezve.

Kocsis Antal 1975-ben nem említi, a 78-as Vértes kataszter tagadja ill. a /. 6.sz. üreggel azonosítja.

Fáni-völgyi 9.sz. üreg.

|F-9|

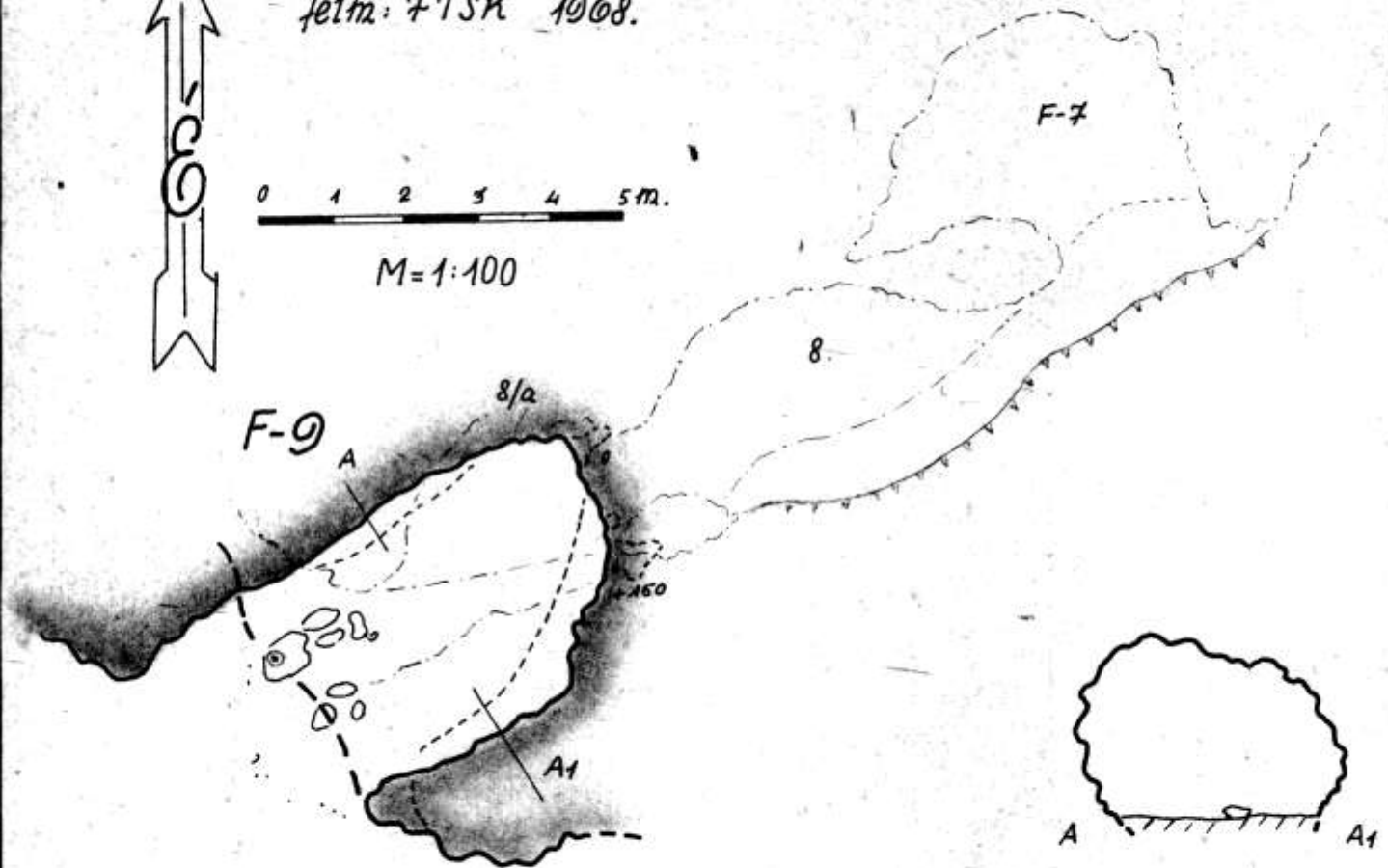
Vértess-hegység.

felm.: FTSK 1908.

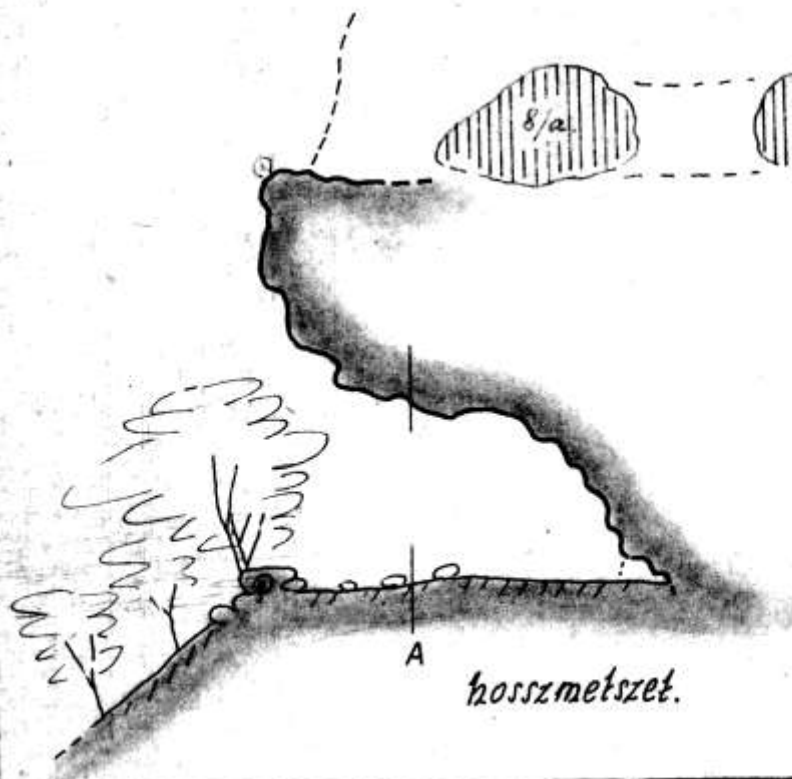

0 1 2 3 4 5 m.

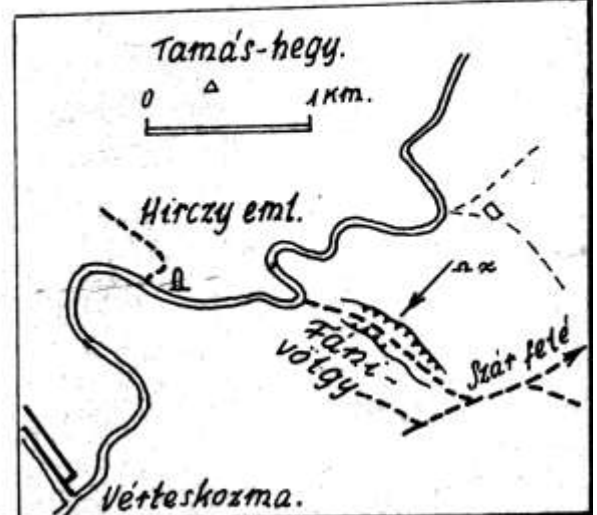
M=1:100

Alaprajz.

hosszmetszet.

Tamás-hegy.

0 1 km.

Hirczy eml.

Fáni-völgy

Szent fete

Vértesskozsma.

FERENCVÁROSI TERMÉSZETBARÁT SPORTKÖR
Barlangkutató Szakosztály

J e l e n t é s

a Hosszúhegyei Háromlyukú Zsombolybarlang 1980.évi
feltárásáról

Barlangfeltáró táborunkat 1980-ban július 27. és
augusztus 10. között szerveztük a Hosszúhegyen a barlang
mellett a szokásos táborhelyen.

Július 26.-án érkeztünk a helyszínre a táborfelszere-
léssel és a feltárás eszközeivel.

A táborfelszerelés sátrakból, matracokból, hálózsa-
kokból, konyhai és evőeszközökből, élelmiszerekből, első-
segély-felszerelésből állt, a feltárás eszközei pedig ezek
voltak:

220 voltos aggregátor,
villanymotoros csörlő,
acélkötél-pálya,
hágcsó,
munkavédelmi sisakok,
biztosító kötelek,
rádió adó-vevő készülék,
kéziszerszámok.

A feltárás célja elsősorban az álfenék további bontá-
sa volt, hogy az alatta lévő barlangrészeket, illetve
-járatokat szabaddá tegyük.

A feltárás biztonságát fokoztuk rádió adó-vevő készü-
léssel, valamint a villanymotor kikapcsolását megoldó, a
barlang mélyén működtethető megszakítóval.

A két hét alatt 3-4 méternyi mélyült a barlang. Ehhez - szerényen számolva - kb. 10-12 tonna törmelékot szállítottunk a felszínre. Ez főképpen agyagból állt vasvegyület-nyomokkal, és mészkőtörmelékből. Őslénytani lelet nem került elő.

A kiszabadított barlangrészlet érdekesebb része az a függőlegesen kanyarogva haladó, szűk járat, amit - valószínűleg - a felszínről nyelt víz oldott ki. Ennek végére nem jutottunk. Itt a továbbjutást erősen lelassította a szűk barlangtér, amelyben egy személy is csak nagyon korlátozottan tud mozogni. Huzat nincs. A folytatás nyílásába dobott kő 1-2 métert esik.

A feltárt részletekről térképet készítettünk.

A táborban összesen 35-en voltunk, naponta átlagosan 12-13-an. Baleset nem volt.

A tábor működését a győri Közlekedési és Tavközlési Műszaki Főiskola Sportköre, az FTSK, valamint a Pilisi Parkerdőgazdaság támogatta. Emellett a résztvevők saját hozzájárulásukkal egészítették ki a sportköri pénzübeli fedezetet.

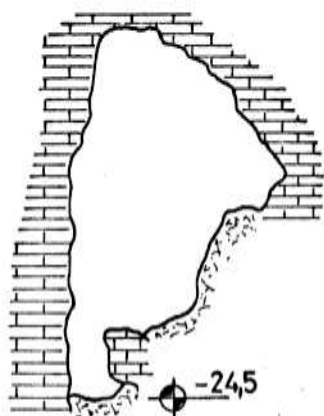
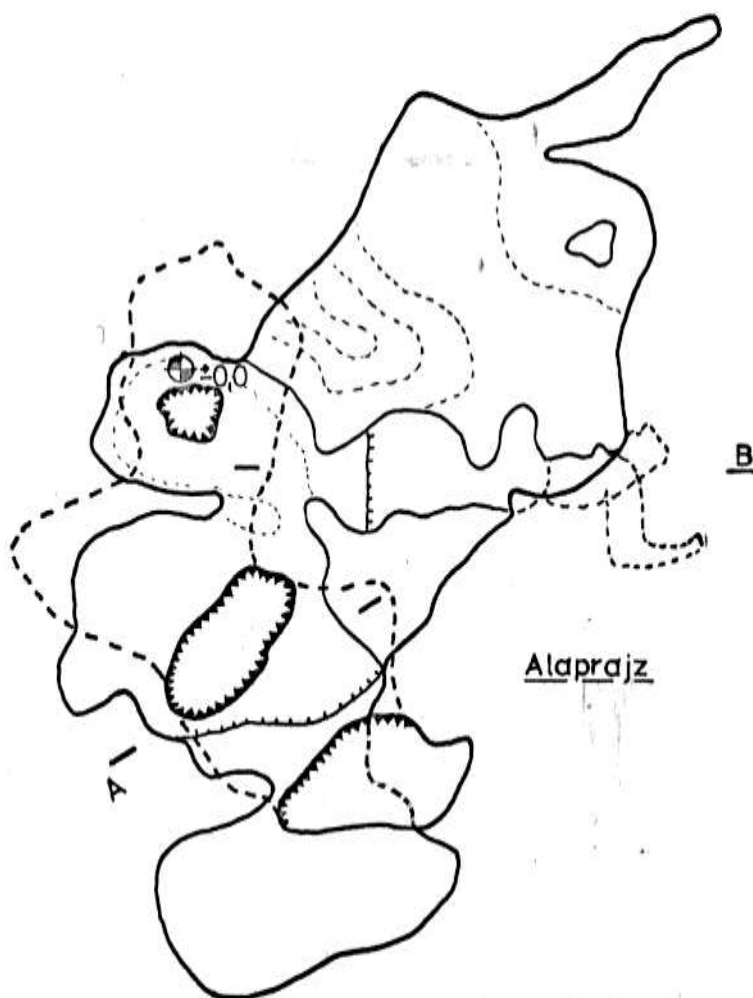
Budapest, 1981. január 20.

/ Máté József /
kutatásvezető

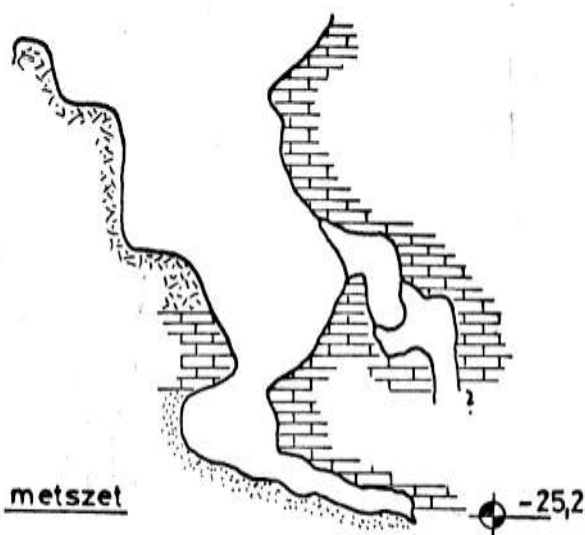

Hosszú-hegyi Három-lyukú- zsomboly

M=1:100

A metszet

B metszet

Az 1980-as nyári táborban feltárt részekkel kiegészítve
1980.november 7-én.

SOLYMÁRI CSOPORT 1980. évi jelentése

Csoportunk folytatta a Solymári-Ördöglyukban eddig végzett munkáit.

Az 1980. évet a "Körfolyosó" nevű járat mérésével kezdtük el. Folytattuk az "Orion" teremből az Ipoly terem felé vezető kúszófolyosó bontását. E munka gyorsabb tempóját megnehezíti az, hogy fekve, illetve hasalva kell ásni valamint bontani az agyagdugót. Klimatológiai méréseket is végeztünk, melyeket a barlang különböző pontjain mértünk. Ezen adatokat majd a térkép teljes elkészülte után fogjuk közölni.

Csoportunkból ketten középfokú hegymászó tanfolyamon vettek részt, melynek főpróbáját a Magas Tátrában végezték és sikeres vizsgát tettek.

A tervezett négy munkatábor helyett csak kettő 2-2 naposat tudtunk megrendezni a sok külföldi út miatt. E táborok alkalmával a csoport egy része bontotta az "Orion"-termi járat egy részét, másik része pedig mért, valamint más csoportoknak vezetést biztosítottunk.

Az ügyeleket is biztosítottuk minden hó első vasárnapján. Az 1980. évben összesen 485 látogatót fogadtunk.

Hartig Miklós

A SOLYMÁRI-ÖRDÖGLYUK LEZÁRÁSÁNAK 1980. ÉVI HELYZETE

A barlangot az OTvH megbízásából 1977-ben szakosztályunk lezárta. A terv és a megegyezés szerint az akkori négy természetes bejáratból ÉNy-ra, 28 méterre lévő, a Farkas-terem felé vezető, kb. 70x80 cm-es kúszónyílást belül a szálkőnél vasszalbetétes betonnal elfalaztuk és kívülről 3 m hosszban eltöntük, megszüntettük.

A főbejáratot 10 cm-es T idomvasból készült két tolózáras, wertheim zárbetétes, normál nyitású rácsajtóval zártuk le.

A 2. számú ún. "Pipa" bejáróba, a fülkén belül, a függőleges szűk kürtő rész alatt, vízszintes, egyik oldalán leereszthető, egy csuklóval és két lakatfüllel záródó ajtót szereltünk. Anyaga 8 cm-es T idomvas.

A 3. számú, felső, az ITE-terembe vezető kúszójáratot két csuklón felfelé nyíló, függőleges 40x40 cm-es rácsajtóval zártuk le. Anyaga 8 cm-es T idomvas. Egy lakatfüllel zárt. A bejáró omladékos fülkékét betonlemezzel boltoztuk, vasszalakkal megerősítettük. A kis ajtó köré, a régi bejáró gödrében, falazattal kis aknákat építettünk ki.

A szerkezeteknek főleg a főbejáratra vonatkozó, a későbbi esetleges javításokhoz szükséges műszaki leírását, rajzát az OTvH Barlangtani Intézetének átadtuk. A zár feltörés megnehezítésére ezeket szándékosan úgy terveztük, hogy azokat csak a kezelés módját ismerő személy nyithatja. Szakosztályunk részéről a kezelőcsoport és a vezetők, az OKTH megbízottjának bemutattuk, gyakoroltuk. Más személy a barlangzár kezelésére illetékelten, a zár elrontásának, főleg a helytelen kezeléssel adódhat. Eddig a szándékos rongálás itt nem okozott zavart. A zár cseréje igen nehéz, költséges. Jelenleg 3 kulcspár, 2 a szakosztálynál, 1 az OKTH-nál van.

A zárószervezeteket, tekintettel a várható rongálásra túlméreteztük.

Sajnos a rombolás eddig a feltételezettnél nagyobb mérvű volt. A főbejáratnál főleg zárelrontási kísérlet, falbontás, a mellékbejáratoknál többszöri lakatleverés, bontási kísérlet, átfűrészelések történtek. Ezek miatt a látogatást egy-két alkalommal szüneteltetni kellett.

Szakosztályunk a feltöréseket, rongálásokat saját erőből, rövid időn belül mindig rendbehozta. Ezért, szerencsére a lezárás óta eltelt 3 év alatt eddig csak egyetlen, a feltöréssel illegálisan behatolót ért bentrekedéses baleset. Őt ez év április 20-án a Barlangi Mentőszolgálat tagjai hozták ki.

A "hozzaértő és jelentős munkát befektető" feltörések, az ebből adódó megnövekedett veszélyhelyzet miatt / pl: feltöri, vagy a még nem észlelt feltöréssel behatol, eltéved és máshol kijönni nem tud / kénytelenek voltunk az OKTH Budapesti Felügyeletének megrendelésére a két mellékbejáratot huzamosabb időre lebetonozni. Tehát jelenleg csak a főbejárat nyitható, ennek egyik zára is tartaléklul szolgál. Rácsszerkezetét hegesztéssel megerősítettük.

A 2. számú "Pipa" leeresztőajtájának három felfüggesztő pontját, a csuklót és a két lakatfület drótbetétes betonnal körülépítettük, beburkoltuk. A rácsnak legutóbb kifürészelt részét visszahegesztettük. A rácsra az újabb átfürészelés megakadályozására, megnehezítésére, belül-felülről kőtömböket tettünk.

A 3. számú felső bejárat kis ajtaját felül vasszal hegesztéssel megerősítettük és vastagon lebetonoztuk. Zárófülét gyenge hegesztéssel és erre rakott betonnal összeerősítettük.

A munkák az eredetileg tervezett és úgy épített ajtók csukló-és zárórészeit véglegesen nem változtatták meg. Később más, jobb körülmények esetén a védő betonpakolások, részben belülről, lebonthatók és az ajtók az eredeti terv szerint működtethetők lesznek.

Szakosztályunk az ellenőrzést fokozottan, a kezelést, látogatás ügyeletet a megegyezés és előírás szerint továbbra is ellátja.

Horváth János

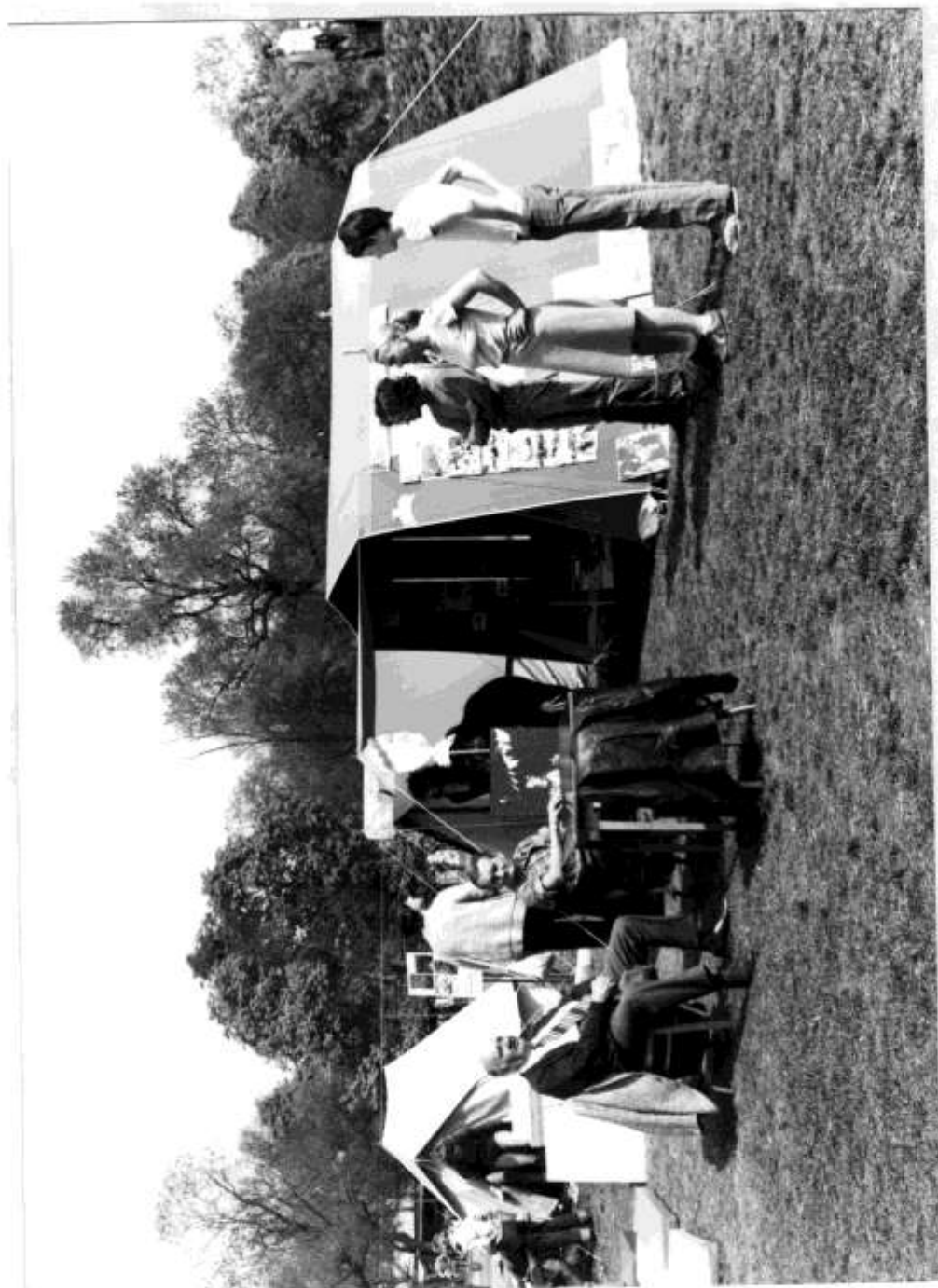
Ismeretterjesztés:

Szakosztályunk 1980 május 1-3-ig kiállítást rendezett Budapesten az Asztalos János Parkban. A kiállításon bemutattuk szakosztályunk életét, sok fotóval és a barlangjáráshoz használt felszerelésekkel együtt. Bemutattunk néhányat a Horváth János által készített barlang-térképekből. Látható volt a Gazdag László által készített, már állandó kiállításra szánt, husz fotó. Szerepelt a kiállításon a budai-barlangok kialakulásával és legjellemzőbb képződményeivel foglalkozó rövid ismeretetés Kraus Sándor összeállításában. Fotó: Gazdag L.

A kiállítás rendező csapata kellemes tétlenségben 1980

Fotó: Gazdag László

Ismeretterjesztés:

Október 20.-án az M K B T -ben Kraus Sándor tartott előadást az óbudai hévizes barlangok kialakulásáról, illetve a kutatásban eddig elért eredményekről.

Nagyjából ugyanerről a témáról november 27.-én a T I T -ben tartott előadást Gazdag Lászlóval közösen.

Mindkét előadást a vártnak megfelelő enyhe érdeklődés kísérte. Az M K B T -ben 15-en, a T I T -ben 40 érdeklődő volt.

Továbbképzés:

Szaksztályunk az elmúlt évekhez hasonlóan; szakolytályi napokon képezte tovább elméleti téren. Gyakorlati oktatást pedig a turák alkalmával folytattuk.

Vendéglátás:

Szaksztályunk lengyel kutatókat látott vendégül 1980 IV. 18-21.-ig.

Vidics Z.né.

Kapcsolatok más csoportokkal:

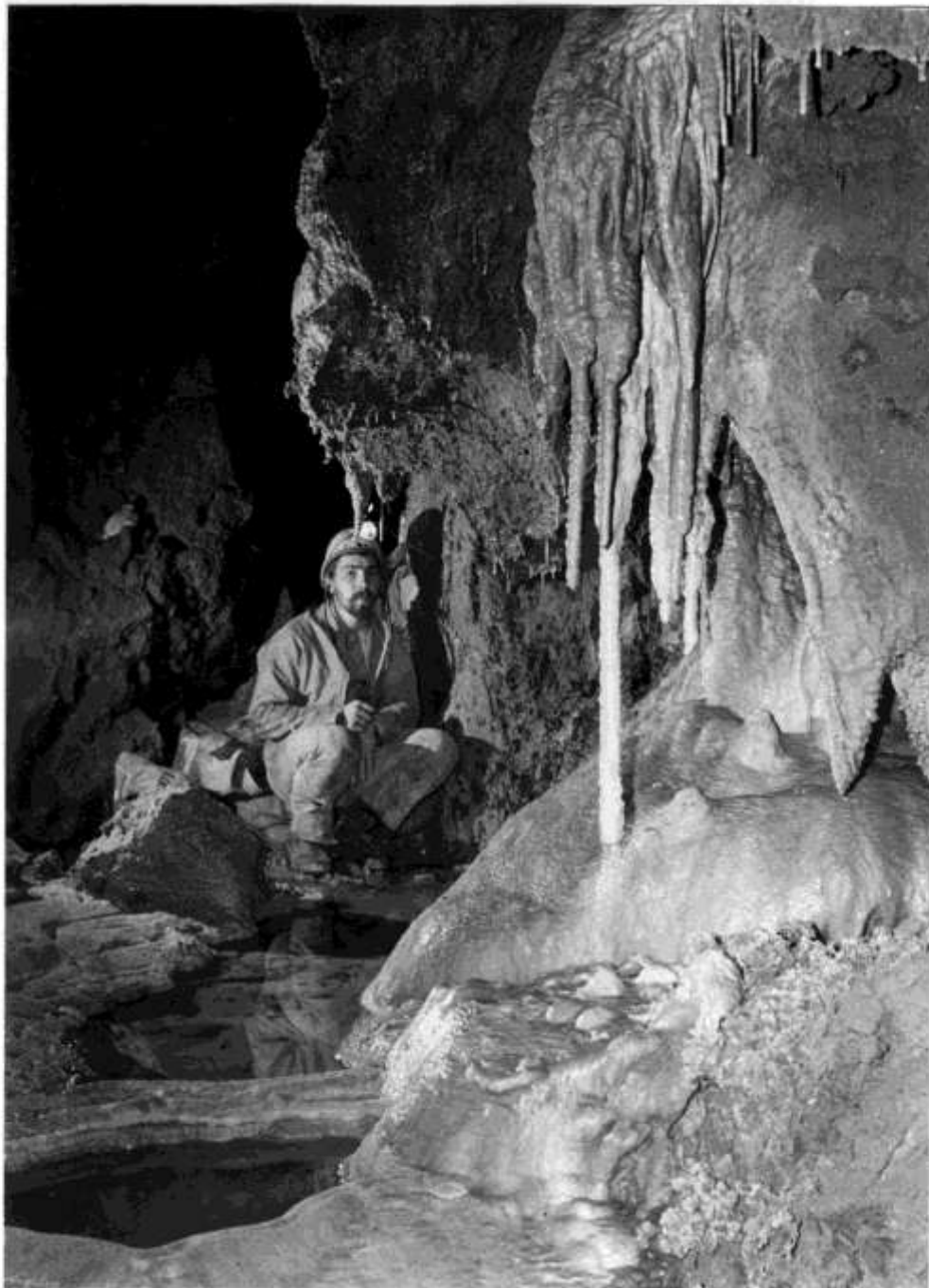
Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn a BSE kutatóival. Képeink az egyik közös turán készültek a Báthori-barlangban. A képeket Vidics Zoltán készítette.

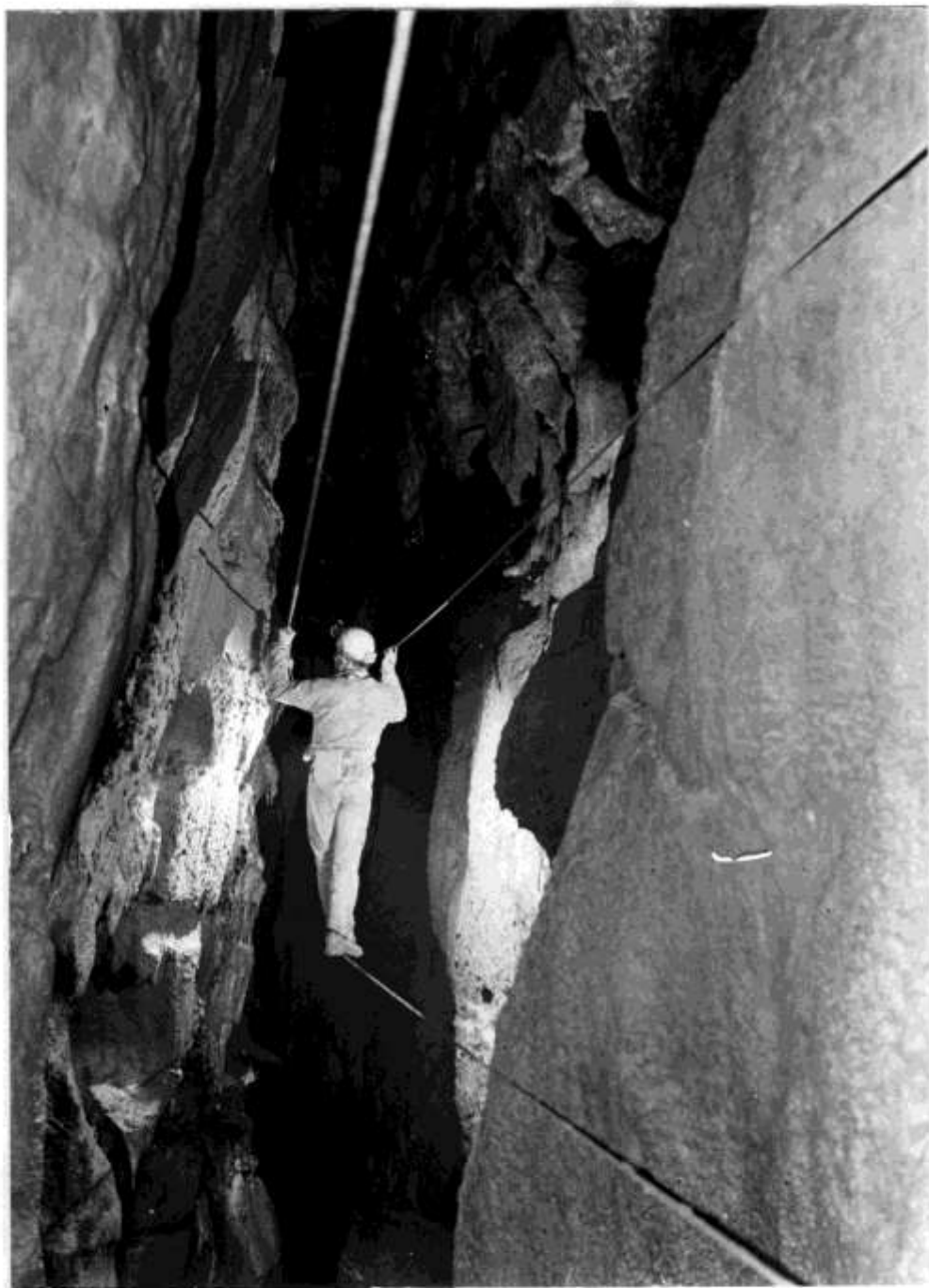
Fotók csak az első példányban vannak.

Szakosztályunk két tagja: Gazdag László és Vidics Zoltánné látogatást tett az István-Lápai-Barlangban, aki elkísért: Lukács László.

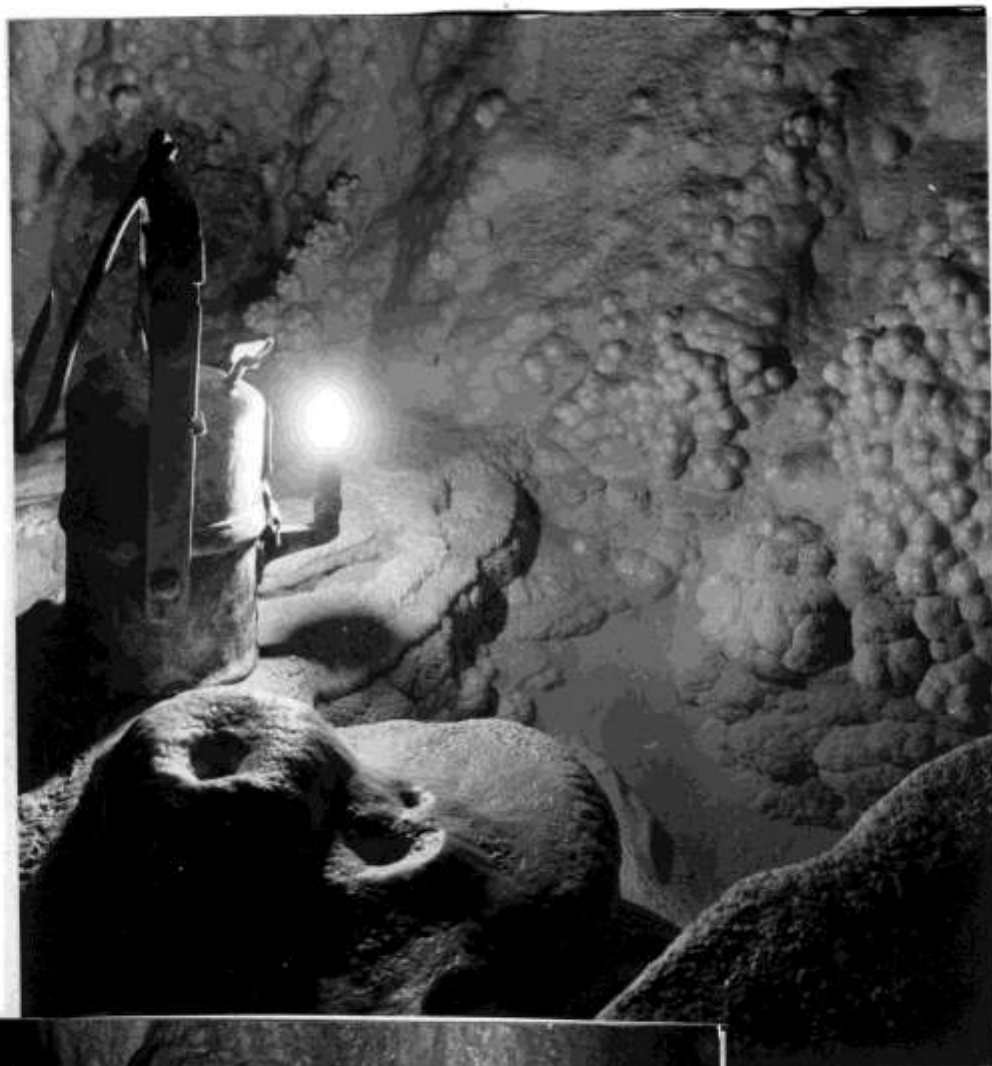
A látogatás három és fél napig tartott. Kellemes volt a lent tartózkodás és igen hasznos is, amit a mellékelt fotók bizonyítanak. A fotókat Gazdag László készítette.

ISTVÁN-LÁPAI-BARLANG
A "ceodák-birodalma"

FOTÓ: GAZDAG LÁSZLÓ 1980

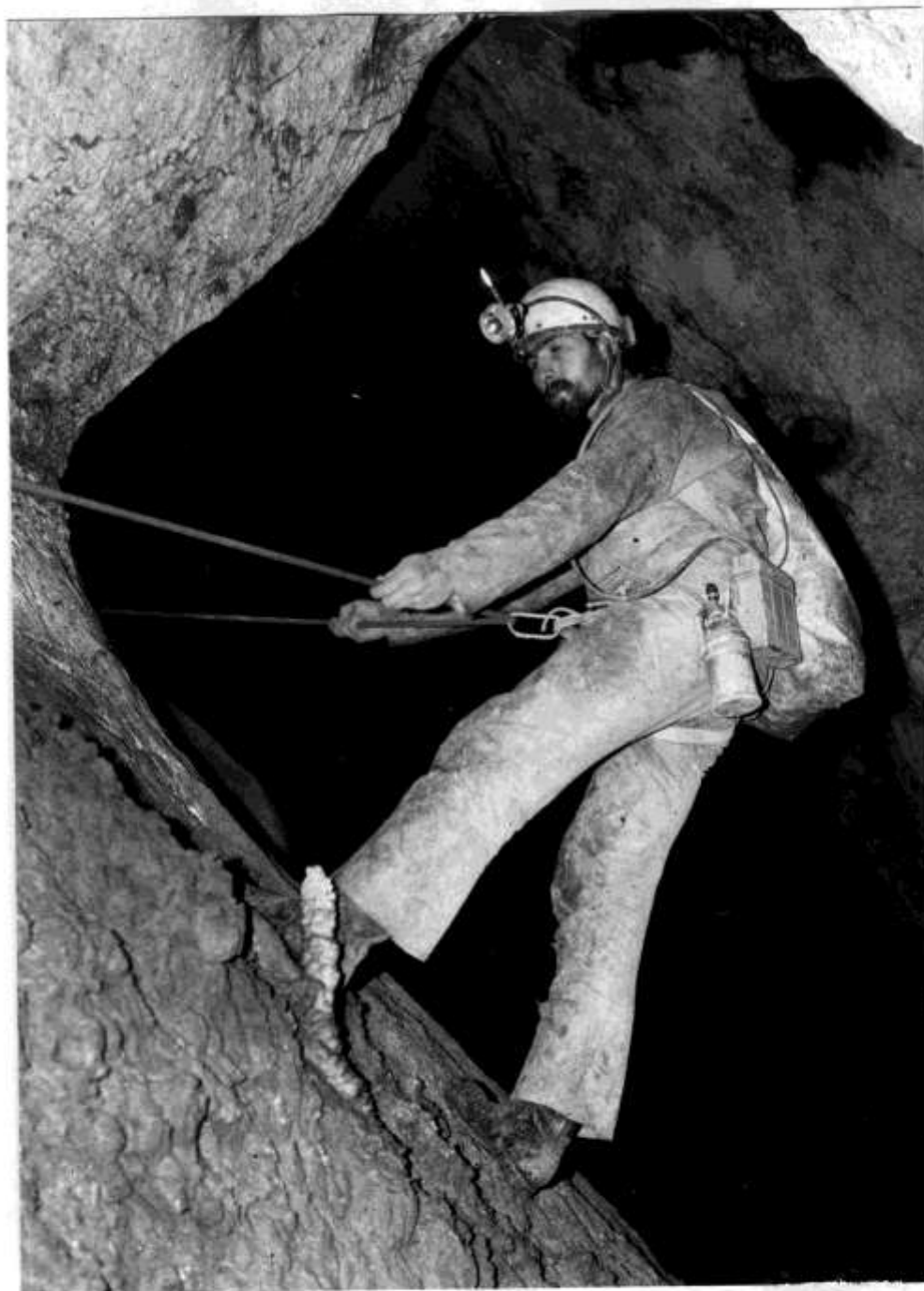

Az alvajáró barlangász!

ISTVÁN-LÁPAI-BARLANG

FOTÓ:GAZDAG LÁSZLÓ

1980

Sport:

Szakosztályunk két csapattal szerepelt a Kinizsi-Kupáért
vivott kemény küzdelemben. A fotókat Gazdag László készítette.
Kezdetét veszi a verseny:

A Kupát alapító Óbudai Kinizsi csapata.

1980

Saját csapatunk:

Van még olyan, akit tanítgatni kell indulás előtt!

Az utolsó lapra:

Elnézést kér a kedves olvasótól, aki ezt az idő rövidsége miatt, ka pkodva összeállított jelentést elkészítette, gépelte és ragasztotta. Bizonyára lesz majd olyan tevékenység, amely a jelentésből kimaradt és akadhat olyan, a mit nem kellett volna beletenni.

Bízom a barlangkutatással foglalkozók megértő jóindulatában. Na meg abban is, hogy 1982-ben több időm lesz a jelentés precízebb összeállítására.

Budapest, 1981 január 29.

Vidács Zoltánné